

Човекът и лъвът

Един човек сечал дърва в гората. Лъвът дошъл при него и рекъл:

— Ей, човече, хайде да се преборим! Ако те надвия аз — ще те изям, ако пък ти ме надвиеш — ти ме изяж.

Човекът рекъл:

— Ако искаш да си мерим силите, лъвчо, няма защо да се борим. Ето тук това дебело дърво — дай да го сечем.

— Добре — съгласил се лъвът. — Аз с корен ще го измъкна!

Човекът взел брадвата и с няколко удара отсякъл дървото. А лъвът забивал зъбите, ноктите, борил се с дървото, изкъртил си зъбите и пак нищо не направил.

— Видя ли, лъвчо, че аз съм по-силен от тебе? — попитал човекът. — Аз отсякох дървото, ти не можа. Искаш ли сега да свирим и да видим кой ще надсвири.

— Най-напред ме научи да свиря! — рекъл лъвът.

— Ще те науча, лъвчо, ама за тебе трябва друга свирка.

— Направи ми, човече, свирка! — рекъл лъвът.

Човекът взел едно доста дебело дърво, ударил го с брадвата, та малко го разцепил, турнал едно дървено клинче, та да държи цепнатините поотделно, и рекъл на лъва:

— А сега турни си тук предните крака, нали те са ти ръце?

Лъвът турнал нозете си в цепнатините, човекът измъкнал клинчето и дървото стиснало здраво лъва. Лъвът не могъл да изтърпи тия болки, опитал се да измъкне нозете си, но напразно — дървото стягало. Той пищял, ревал от болки и молил човека да го пусне. Човекът го пуснал.

— Е, човече, дотук ти си по-силен — рекъл лъвът. — Хем си по-силен, хем си по-хитър и умен. Но аз искам да премерим силите си още веднъж. Хайде да прескочим този ров.

Пред тях имало един доста голям ров, пълен с вода. Човекът погледнал, погледнал, па рекъл:

— Бива, лъвчо! Само че аз ще взема и третия си крак и ще скачам, аз имам три крака, а ти имаш четири!

— Взemi, човече, и рипай с третия крак! — заповядал лъвът.

Човекът грабнал една голяма тояга, изсилил се на овчарски скок и прехвърлил рова. След него се изсилил лъвът. Скочил и паднал в средата на рова. Той бил дълбок, широк и пълен с вода, та лъвът се удавил.

Така оттогава човекът останал най-силен, защото побеждавал враговете си с ум и разум.

Човекът най-силен

Веднъж се събрали всички зверове и решили да си изберат цар, за да има кой да ги командва и води. Всички извикали едногласно: „Лъвът!“

Лъвът се наперил, понадул се и рекъл гордо:

— От мене по юнак няма на земята!

Една мечка, била доста стара и куца — някога я ударил един човек по крака — поразмърдала се и рекла:

— Не се хвали, лъвчо, че от тебе има по юнак на този свят.

Лъвът скочил и извикал:

— Кой е по юнак от мене?

— Човекът! — отговорила старата мечка.

— А къде се намира човекът? — попитал лъвът.

Мечката въздъхнала кротко:

— Слез към полето и ще срещнеш човека.

Не минало много време, и един ден лъвът слязъл към полето. Видял наблизо кон, доближил се със страх до него, поогледал го и попитал:

— Кой си ти?

— Не ме ли виждаш кой съм? — зачудил се конят. — Аз съм кон.

— Ами кой те е вързал тук? — запитал лъвът.

— Човекът ме върза.

— Ами къде е човекът?

Конят рекъл:

— Отиде в гората за дърва.

Лъвът се уплашил, като видял вързан коня, поогледал го, па отишъл в гората. Там видял една кола с впрегнати волове и ги попитал:

— Кои сте вие?

— Волове! — отговорили те.

— Ами защо стоите впрегнати в колата?

Воловете рекли:

— Човекът ни впрегна и ни остави тук, та ние не можем да се помръднем, защото ако сами потеглим колата, ще има после и бой.

Лъвът се уплашил още повече и попитал воловете:

— А човекът къде е сега? Къде мога да го видя?

Воловете рекли:

— Влез по-навътре в гората и ще го видиш. Той отиде там да насече още дърва.

Тръгнал лъвът по-нагоре и видял едни биволи, па ги попитал:

— Кои сте вие?

— Биволи — отговорили те.

— Ами защо стоите тука?

— Човека чакаме да дойде. Той отиде в гората да сече дърва, па после ще дойде, ще натовари колата, ще ни впрегне, па той ще се качи да седне върху дървата, ще си вземе свирката и ще засвири, а ние ще теглим колата.

Лъвът много се уплашил и тръгнал към гората, но погледнал на едно дърво и видял човек, който сечал клони.

— Ти кой си? — попитал го лъвът.

— Аз съм човек.

— Е, аз съм лъвът и съм дошъл да се преборя с тебе, защото една мечка ми каза, че ти си бил по юнак от мене.

Човекът се уплашил, ама рекъл:

— Ще слезна да се преборя с тебе, ама искам да те видя по-напред дали си юнак. Вземи най-напред да счупиш едно дърво, както аз го чупя, па тогава ще се борим.

Човекът искал да излъже лъва да си счупи ноктите или да си изкърти зъбите, че тогава да се борят, защото иначе лоша работа.

Лъвът хванал дървото и започнал да дере с ноктите. Копал с ноктите, гризал със зъбите, докато най-после преял дървото и то паднало. Но при падането затиснало задните нозе на лъва. Тогава човекът слязъл от дървото, взел брадвата и тупа-лупа, тупа-лупа, пребил лъва. После, като видял, че лъвът няма вече душа, натоварил дървата на колата, натоварил най-отгоре и лъва, качил се и той, седнал, засвирил с кавала и подкарал биволите.

По пътя някъде лъвът се свестил, ама не смееел да мръдне, да не го набият пак. Човекът стигнал в селото, отишъл си в къщи и още отдалече извикал:

— Жено, жено! Я излез да ме посрещнеш! Докарах пълна кола с дърва и кожух ти донесох, да се топлиш през зимата!

Излязла жената, излезли и децата да видят какъв кожух е донесъл баща им из гората. А той, хванал лъва, хвърлил го от колата и започнал да разтоваря дървата. А лъвът не посмял да мръдне — толкова бил уплашен. Децата се трупали около него и думали на баща си:

— Тате, много голяма мечка си утепал! Как можа да я убиеш?

Като разтоварил човекът дървата, всички влезли в къщата да вечерят, а лъвът останал да лежи на двора. По едно време в къщата се вдигнало голяма врява. Котката изляла изпържената за вечеря риба, а мъжът, като се ядосал, грабнал машата и набил котката. Тя с мяукане се измъкнала едвам и избягала на двора. А лъвът се уплашил още повече. Той, като чул, че в къщата бият някого, че има мяукане и писъци, не посмял да диша дори. А котката, като го видяла, че лежи на двора, отишла при него и взела да го души и да го дърпа за ухото. Лъвът полекичка отворил едното око и като видял котката, попитал тихо:

— Кого биха сега в къщи? Какво се беше случило, та толкова шум и врява се вдигна?

— А, мене ме натупа господарят, че бях изляла рибата, която стопанката изпържи за вечеря.

— Ами не те ли боли? — попитал лъвът.

Котката рекла:

— Не виждаш ли? Мене по сто пъти ме бият на ден, и пак не искам и да зная. Ето сега, изядох им вечерята, те ме набиха, аз дойдох тук и от теб исках да хапна нещо, мислех те за умрял.

Като чул това, лъвът скочил, та побягнал, като си помислил: „От човека и от котката няма по юнак на този свят.“ После отишъл в гората, намерил старата мечка и кротко ѝ казал:

— Бабо мецо, ти ми каза правото, ама аз не те послушах. Сам ходих и видях, че от човека по юнак няма. Само котана може донякъде да се мери с него, защото не му се бои.

Силният лъв и малката мишка

Един ловец хванал с клопка в гората лъв, вързал го с въже и пратил другарите си в града да купят синджир, за да вържат още по-здраво силното животно. Лъвът бил вързан за един дъб. Той ревал страшно, дърветата се превивали от гласа му, копал с краката и изровил всичко наоколо.

А близо до корена на дъба имало дупка. А в дупката една мишка се сгушила, изплашена от рева. По едно време, когато лъвът се уморил да реве и да копае с краката си, мишката излязла да види какви са тия ревови. Поразгледала насамнатам и като не видяла нищо, попитала лъва, а той замахнал с опашката си и рекъл сърдито:

— Махни се, гадино, и ти ли сега се намери да дойдеш?

Мишката се уплашила и се прибрала в дупката си, ала не могла дълго да устои и пак излязла, но лъвът и тоя път я прогонил. Трети път излязла мишката из дупката си и тихо рекла на лъва:

— Кажи ми, приятелю, от какво имаш нужда? Може би ще ти помогна!

Лъвът изръмжал:

— Не видиш ли какво ми е? Хванаха ме едни ловци, вързаха ме с това въже и пратиха едного в града да донесе

синджир, за да ме вържат по-здраво и да ме водят из градовете, за да ми се смеят и подиграват всички. Който ме види, все ще рече: „Значи и царят на животните може да стане за посмешище?“ Какво можеш да ми помогнеш ти, като си толкова малка и слабичка?

— Та това ли ти било мъката? Защо не ми каза по-рано?
— попитала мишката. — Ей сега ще видиш как ще те спася.

Мишката се хвърлила на врата на лъва и „кръц, кръц, кръц“, прегризала въжетото.

— Бягай сега, лъвчо! — извикала мишката щастлива.

А лъвът, щом се видял свободен, хукнал да бяга и се чудел: „Как можа да се случи така! Аз, такъв голям и силен лъв, цар на всички животни, страшилище за малки и големи, какво стана с мен! Какво дойде до главата ми! Какво време доживях, та сега да се имам длъжник на една нищо и никаква мишка! Как се случва така, че и най-силният и могъщ не знае откъде може да му дойде помощ! Затова трябва винаги и с всички — и с малки, и с големи — да бъдеш всякога приятел.“

Умен цар — силна войска

Някога, било много отдавна, лъвът събрал войска. Извикал всички животни и ги наредил, а най-накрай оставил магарето и заека. После повикал мечката да прегледа войската и да каже дали добре е подредил всичко. Баба меца дошла, минала покрай цялата войска, поогледала всяка животинка, усмихвала се радостно на стройните редици. Когато стигнала до края на редицата, видяла магарето, а до него заека и избухнала в силен гръмогласен смях.

— Защо ми се смееш мари, посестримо мечко? — попитал учуден лъвът. — Какво не харесваш в наредбата на войската ми? Не съм ли добре строил и подредил войниците си? Ако не

съм ги наредил добре мари, посестримо, давам ти воля сама да ги подредиш, както ти искаш.

— О, не, честити царю? — засмяла се мечката. — Аз не се смея на твоята подредба. Аз не мога и толкова да ги подреда, ами се смея на магарето и на заека. Защо и те са дошли и се наредили в твоята войска? Какво ще правят те, ако ти започнеш война с някои наши врагове? Магарето не може да носи пушка, нито пък да върти сабя. А заекът, как може да стои срещу вражеските куршуми, как ще изпъчи гърдите си, като ще му изхвъркне страхливото сърчице? Затова се смея, царю побратиме.

— Не е така мари, посестримо мецо? — рекъл строго лъвът. — И магарето, и зайчето ще ми потрябват, когато трябва да се бия с врага. Магарето не може да стреля с пушката, не може да върти сабята, ама затова пък ще реве като с тръба и ще събира войниците ми, когато ще се разпръснат по долищата и ридищата. А зайчето ще служи за пощальон, той бързо ще разнася моите заповеди по всичката войска. Е, мецо, какво ще кажеш за това?

— Няма нищо да кажа, царю честити! — рекла мечката. — Добре си го измислил и си се сетил за всички животни, като си им намерил и работа според силите. Ти и затова си цар, защото си по-голям, по-силен и по-умен от всички ни. Наистина и аз имам голяма глава, но не съм умна като тебе.

Бабиното прасенце

Живели някога един дядо и една баба. Имали си прасенце. Веднъж бабата рекла:

— Дядо, хайде да заколим прасенцето!

— Не, нека се поохрани по-хубаво! — рекъл дядото. — Ще го заколим, когато пусне под опашката мас.

А бабата била лакома, обичала много да похапва прясно месце, та започнала да мисли как да излъже дядото и да заколят по-бързо прасето. Отишъл дядо да оре. Тя останала в къщи сама и мислила какво да направи. Вечерта, като видяла, че дядото идва от нивата, тя изтичала, та плюнала на прасето под опашката, и завикала, колкото ѝ глас държи:

— Дядо, дядо, бързай! Прасето пусна мас под опашката.

Дядото оставил воловете, нямал време да отиде и сам да види прасето, а грабнал ножа и раз — заклал прасенцето. Одрал му кожата, измил го и бабата рекла:

— Дядо, иди да донесеш вода в решето, че да сготвим ядене.

Грабнал дядото решето и отишъл на чешмата за вода. Ала решето вода държи ли! Чудил се дядото какво да направи, че да запуши дупките на решето. По това време минал един бръмбар:

— Пясък, дядо, пясък!

Дядото турнал пясък в решето, загребал вода, ала тя пак изтичала из дупките. Край него прелетяла оса:

— Калчица, дядо, калчица!

Натурял дядото кал в решето, загребал вода, а тя веднага измила дъното на решето и изтекла из дупките. Минала една пчела.

— Восък, дядо, восък, дядо! — забръмчала тя.

Взел дядото восък, залепил дъното и налял вода. Отишъл в къщи след много време, стъмнило се било. А докато дядото бил за вода, бабата сготвила прасенцето, изяла го, заклала едно кутренце и от него сготвила гозба за дядото.

— Хайде, бабо, да вечеряме! — рекъл дядото.

— Седни да вечеряш, дядо! Аз хапнах нещо от чревца, нещо от дробчета и нахраних се.

Седнал дядото да яде. Извадил една костчица и почнал да я облизва, па извикал:

— Наа, Шаро, наа ти, дядо, костчица.

А бабата седяла край огнището, подсмивала се и тихо рекла:

— Шаро яде, Шаро мами.

— Що рече, бабо? — попитал дядото.

— Нищо не съм ти рекла, старче! — отговорила бабата. — Ето седя тук и си бая на лудата глава.

Старецът пооблизал костта и пак извикал:

— Наа, Шаро, на ти, дядо, костчица!

Бабата пак рекла:

— Шаро яде, Шаро мами!

Дядото дочул думите и като стане, па като грабне машата и бой, бой на бабата, колкото може. А тя избягала в гората. Там събрала много диви овци и диви кози, направила голямо стадо и го подкарала към селото, да се сдобрява с дядото. Закарала овците, издоила ги, в едно гърне подквасила мляко и се скрила на тавана. Дядото се върнал от нивата, събрал си децата и седнали край огнището. Бабата взела с една лъжица и сипала кисело мляко върху коляното на дядото. Децата го близнали и викнали:

— Сврачице, майчице, малко беше, сладко беше! Пуци ни още малко млекце!

Бабата пак загребала с лъжицата, сипала го върху коляното на стареца, децата го облизали и пак викали:

— Сврачице, майчице, малко беше, сладко беше! Пуци ни пак!

Дядото се досетил каква ще да е работата, та рекъл:

— Деца, я се качете на тавана! Това да не е майка ви! Гледам голямо стадо, затворено в кошарата, сигурно тя е дошла.

Децата се качили на тавана, видели майка си, зарадвали се и завикали:

— Тате, тате, мама си дошла и докарала стадо овци и кози!

Слязла бабата от тавана и рекла:

— Хайде, старче, дай котела да издоиш стадото!

Дядото взел котела и отишъл в кошарата. А на двора имало една празна каца. Като седнал дядото да дои овцете, една коза скочила на кацата, търкулнала я, подплашили се овците, козите и беж, избягали в гората. Останал само един стар ярец. Е, нямало какво, трябвало да се помирят с него.

На сутринта дядото закарал яреца да го пасе. Вечерта, като го докарал, бабата го потупнала по гърба и попитала:

— Е, как беше, ярче? Напаса ли се?

— Ха, напасъл съм се! — отговорил сърдито ярецът. — Дядо ме откара край реката, върза ме за един бук и седна да лови риба. А аз целия ден, падне шумка и аз я прегриза надвнатри. Така си останах гладен.

На другата сутрин бабата закарала яреца да го пасе. Цял ден го пасла в хубава трева, поила го вода, нахранила го, както трябва. Вечерта дядото попитал яреца:

— Е, ярче, как беше днес? Напаса ли се?

— Ха, напасъл съм се! Жена ти ме откара край реката, върза ме за бука, па седна да си приказва с едни жени, дете беляха платна. Цял ден съм гризал шумките, дете падат.

— На тоя ярец няма да угодим — рекла бабата, — ама хайде да го заколим!

Дядото отишъл и взел ножа, върнал се и натиснал яреца да го коли. Той се примоллил:

— Дядо, тоя нож не реже. Иди на купището при кокошките, че те изриха една остра костура, донеси нея, та да не усетя болки!

Дядото отишъл да търси костурката и ярецьт избягал. Отишъл в гората и се скрил в една лисича дупка. По едно време лисицата се върнала и когато си пъхнала главата в дупката, да влезе, ярецьт рекъл:

— Назад, назад, Кума лисо! Аз съм клан-недоклан; аз съм дран-недодран; аз съм варен-недоварен; аз съм печен-недопечен; имам зъби, ще те преям надве-натри като с бръснач.

Лисицата се уплашила и отишла при вълка:

— Кумчо вълчо, да знаеш какво страшилище е влязло в къщата ми. Ако можеш да го изкараш, голям дар ще те даря!

Отишъл Кумчо вълчо и като рекъл да влезе в дупката, ярецьт пак занарежда:

— Назад, назад, Кумчо вълчо! Аз съм клан-недоклан; аз съм дран-недодран; аз съм варен-недоварен; аз съм печен-недопечен; имам зъби, ще те преям надве-натри като с бръснач.

И вълкът не посмял да влезе. Повикали баба Меца. Като чула приказките на яреца, и тя се уплашила. Седели Кумчо вълчо, Кума лиса и баба Меца и се чудили кой е влязъл в дупката и какво страшилище е! По това време прелетял един бръмбар. Лисицата се примолила да влезе в дупката й. Бръмбарът рекъл:

— Не бой се, Лисано! Аз сега ще го прогоня!

Влязъл бръмбарът и бръм, бръм, прогонил яреца и тоя избягал, та се не видял. Лисицата много се зарадвала и рекла:

— Бръмбарче, голям дар ще те даря за доброто, което ми направи. Ей там има лески, ще отидем да ти набера лешници и ще ти ги подаря.

Отишли. Лисицата се качила на дървото:

— Сега, бръмбарче, аз ще бруля, а ти събирай лешниците!

И като забрулила Кума лиса, един лешник паднал, ударил бръмбара и го убил. Кума лиса скочила, грабнала убития бръмбар и го занесла на един кръстопът. Изкопала гроб и положила мъртвия бръмбар. После поставила отгоре една плоча, за да знае къде е гробът му, и като тръгне да ходи на лов, винаги излизала на кръстопътя и тук решавала кой път да хване.

Така винаги, когато тръгвала на лов, Кума лиса идвала и се прощавала с бръмбара, защото никога не била сигурна дали ще може да се върне жива и здрава.

Котето и лъвът

Едно коте додявало много на стопанина си и веднъж той го занесъл и оставил в гората. Там го намерил лъвът. Той разгледал котето от всички страни, почудил му се, па рекъл:

— Ти приличаш и може да си от нашия род, но защо си такова дребно?

— Аз дето живеех, и ти там да живееш, няма да можеш да пораснеш и толкова! — измяукало котето.

— Ами при кои живееше досега? Как се казват и много ли са силни? — питал лъвът. — Ако можеш, намери ми някого от тях, та да се преборя с него и да видя дали ще бъде по-силен от мене.

Тогава котето разказало на лъва за човеците: те ходят на два крака, имат две ръце и с тях вършат всякаква работа. Казват се човеци, не са много силни, но с разума и хитростта си надвиват и на най-силните животни на света.

— Ако искаш, върви след мене, да намерим някого от тях и да се преборите — рекло котето.

Лъвът се съгласил. Тръгнал подир котето. Вървели така из гората, докато намерили един човек, който сечал дърва.

— Ето го! Този е един от ония, за които ти разказвах — казало котето.

Лъвът отишъл при човека и след „Добър ден“ и „Живо-здраво“, рекъл му:

— Приятелю, хайде да се поборим с тебе!

Човекът, още като видял лъва, се уплашил, а като чул и думите му, целият се разтреперил, но като помислил малко, рекъл в себе си: „Смелост! Ако умра, да умра юнашки, а не бабешки!“ — и както бил на дървото, викнал на лъва:

— Бива, лъвчо, да се преборим с тебе, но я ме виж! Аз дойдох тук с дърварски дрехи, та ти ще трябва да ме почакаш малко, докато ида в село и облека дрехите си за борба.

— Добре, ще чакам! — рекъл лъвът и седнал до едно голямо дърво.

Сега човекът добил по-голяма смелост и рекъл:

— Аз се боя, че ти няма да ме чакаш. За да не ида до селото напразно и се обличам в дрехите за борба, ще те вържа за дървото, да не избягаш!

Лъвът склонил на това. Човекът го вързал добре, па отсякъл един хубав прът и рекъл:

— Ха сега да ти кажа как се боря!

Па захванал да го повива с пръта по гърба, докато лъвът скъсал въжето и хукнал да бяга, та потрошил младата гора. Бягало подир лъва и котето и се спрели чак накрай гората. Лъвът едва дишал и изръмжал на котето:

— Наистина, че били много лоши твоите господари! Ако бях аз на твое място, нямаше да мога да живея и да порасна

колкото тебе! А сега да бягаме, побратиме, в друга и далечна гора, защото не се живее близо до тия лоши човеци!

Така лъвът се преселил да живее в далечни гори, където трудно го намират хората. А котенцето, привикнало да живее на топло около огнището и да си хапва от господарската гозба, изоставило лъва и се върнало при хората.

Човек вяра няма

Един овчар, като пасял овците си, чул, че нещо се викало. Поразгледал насам-натам, никого не видял и пак седнал да свири с кавала си. Тъкмо засвирил, ЧУЛ някакъв писък. Станал и тръгнал по посока на гласа. Като стигнал до един голям камък, видял отдолу една змия: тя била притисната под камъка и не могла да се измъкне. Змията замолила овчаря да повдигне камъка и да ѝ помогне да се спаси.

Овчарят рекъл:

— Няма да те спасявам. Ти голяма пакост правиш на стадото ми. Всеки ден хапеш по някоя овца или агне, плашиш ми цялото стадо.

— Вече няма да ти хапя стадото — заплакала змията. — Ти само ми помогни да се спася сега, аз цял живот ще ти бъда признателна и ще те царя с голям дар.

Овчарят повярвал. Повдигнал камъка и змията се измъкнала. Но докато той да се изправи, тя скочила на врата му, увила се около него и рекла:

— Сега, овчарю, какво искаш да те даря? Очите ти ли да изпия, или цък да те ухапя?

Овчарят се уплашил и взел да се моли:

— Аз ти направих толкова голямо добро! Спасих те да не загинеш под камъка, ти ми обеща голям дар, а сега искаш да ме хапеш? Моля ти се, пусни ме да си паса стадото.

Змията се стегнала още повече около шията му:

— Какво добро си ми направил, овчарю? Сега, вярно е, отмени камъка, та се измъкнах. Ама след малко ще ме намериш другаде някъде и ще ми смачкаш главата. Сега ще си отмъстя за всички мои сестри и братя, които са загинали от човешка ръка.

Овчарят много се уплашил. Нямамо как да се спаси, а змията вече показвала отровния си език. Овчарят опитал с последни сили да склони змията:

— Моля ти се, щом си решила, че доброто не бива да се признава, хайде да попитаме и други животни какво те ще рекат. Като ме хапеш, да знаеш поне, че си права, да не ти пресяда кръвта ми, че може да те задави.

Змията се съгласила. Тръгнали. Овчарят вървял, а змията лежала завита като гердан около шията му. Срещнали една крава. Овчарят рекъл:

— Кажи ни, мила кравичке, има ли да се признава доброто сега?

— Сега добро се не познава — рекла кравата. — Аз имам един стопанин. Досега съм отелила девет вола, с които той работи и си храни челядта. Сега жени сина си, утре е сватбата, и мен ще заколи, за да гощава сватбарите.

Овчарят и змията пак тръгнали. Не след много срещнали едно куче. Попитали и него. То изръмжало и рекло:

— Сега добро се не познава. Аз толкова години вярно служих на моя стопанин, пазих къщата и имота му, пазех стадото му от вълци. А сега, щом остарях, той не ми подхвърля дори коричка хляб.

— Е, видя ли, овчарю, че няма добро на този свят? Сега ще те ухапя! — рекла змията.

— Щом така е сега, ще ме ухапеш, ама аз искам да попитаме още един свидетел.

— Щом искаш, да питаме — рекла змията. — Ама първия, когото ще срещнем, каквото той каже, това ще бъде.

На пътя им се изпречила една лисица. Овчарят не очаквал нищо добро от нея. Всеки ден той гонел лисиците с кучетата си, стрелял по тях, убивал ги, вземал им кожата и ги продавал. Той дори и не искал да се запре пред нея, ама змията попитала:

— Ти, Кума-лисо, какво ще кажеш: има ли сега да се признава доброто, или няма?

Лисицата рекла:

— Най-напред трябва да зная като какво добро искаш да се познава. Трябва да ми разкажеш, за да мога да отсъдя справедливо.

Овчарят не очаквал справедливост от лисицата, ама взел, че разказал всичко: как змията била затисната с камък, как той я спасил и тя като награда за добрата му постъпка иска или да му изпие очите, или да го ухапе.

Лисицата погледнала към змията, видяла как блажено се стяга около шията на овчаря и рекла:

— Аз от приказки много не разбирам. Искам да видя точно как е било. Трябва змията да слезе, да я притисне един камък, да видя как овчарят ще го махне и тогава ще присъдя правдата.

Змията скочила. Мушнала се под един камък и започнала да пици. Лисицата показала с очи на овчаря да бутне камъка повече, та да падне по-тежко върху змията. Той търкулнал камъка и затиснал змията. Тогава лисицата заповядала:

— А сега с тоягата по главата! По главата само се бие змия, ако искаш да я убиеш!

Овчарят замахнал с тежката овчарска тояга и с няколко удара убил змията, която не му признала доброто. После се обърнал към лисицата и рекъл:

— Кума-лисо, ти ми направи най-голямото добро на този свят — спаси ме от тая отровна змия. Каж ми, какво искаш да те наградя?

— Човече, дай ми няколко кокошки, и аз ще ти бъда признателна цял живот! — рекла кротко лисицата.

— Бива, Лисанке, десет кокошки от моя курник ги пиша на твоя сметка — зарадвал се човекът. — Каж ми, къде да ти ги донеса?

— Кокошките кога ги донесеш, тука да ме търсиш, човече!

Човекът благословил от все сърце лисицата и рекъл:

— Да даде господ без тебе никъде съд да не става!

И оттогава останало съдии и владици да носят лисичи кожуси.

Вечерта човекът си отишъл в къщи и разказал на жена си патилата през деня, хванал десет кокошки и ги сложил в един кош. Жена му попитала:

— За къде готвиш този кош с кокошки, мъжо?

— Ще ги нося в гората, да ги дам на лисицата. Трябва да ѝ се отплатя за голямата добрина. Ако не беше тя съдила право, нито щях да си дойда в къщи, нито щях стадото си да прибера. Лисицата е моята спасителка и кокошките са за нея!

Жената си рекла: „Ама глупав мъж! На лисица иска да носи кокошки! Че ние не можем да ги отървем от нея, ако не са кучетата, а той дори на крака ще ѝ ги занесе!“

Овчарят, уморен от тежкия ден, легнал и заспал дълбоко. А жена му станала посред нощ и извадила кокошките от коша, а там поставила кучето. Рано утринта овчарят станал и още сънлив, без да погледне в коша, нарамил го и отишъл в гората на уговореното място. Подсвирнал и ето ти Кума-лиса. Запряла

се над коша и ококорила очите, за да уплаши кокошките. Щом овчарят отвързал коша и лисицата се хвърлила вътре, в този миг била разкъсана от кучето. И докато да издъхне, човекът я чул да вика.

„Наистина, човекът нямал вяра. Той не припознава доброто!“

Човекът и змията

Един човек имал много хубаво лозе. А до лозето му имало една грамада камъни, в която живеела някаква змия-великан. Веднъж, когато човекът бил в лозето и окопавал, видял змията и решил да ѝ направи добро. Като отишъл на другата сутрин пак да копае, взел в една голяма паница прясно мляко, занесъл го на лозето и го оставил до грамадата с камъните. Оставил го там и започнал да работи, ама поглеждал към паницата да види дали змията ще дойде да изпие млякото. А змията-великан излязла из грамадата, надушила млякото и веднага го изпила, а после оставила в паницата една жълтица. Човекът отишъл, прибрал жълтицата, взел паницата и си отишъл. Оттогава той носел прясно мляко всеки ден, змията го изпивала и му оставяла по жълтица. Така продължило няколко години.

Веднъж човекът повикал сина си, който бил наследник на лозето, и му казал за змията, че той я храни с прясно мляко, а тя му дава по жълтица. Синът отишъл на лозето, погледал грамадата камъни и си помислил: „Тук сигурно има много жълтици. По-добре да убия змията, да разкопая грамадата и да взема, жълтиците. Що ми трябва да нося всеки ден прясно мляко и да храня змията?“

Като намислил това, синът се приготвил да убива змията. Един ден той занесъл паница с прясно мляко и държал тояга, да убие змията. Когато змията се измъкнала из грамадата и

започнала да пие млякото, момъкът замахнал с тоягата и силно ударил змията, но не могъл да я убие, а само откъснал от опашката ѝ около една педя. Змията, разгневена от удара, скочила и ухапала момъка. Той се подул целият, едва отишъл в къщи. Щом го видял, бащата веднага попитал какво се е случило. Синът разказал всичко, както е било: че той искал да убие змията и да вземе всички жълтици наведнъж, но отрязал само част от опашката ѝ, а змията го ухапала с отровния си език. След няколко дни синът умрял от змийската отрова.

Не минало много време, и лозарят отишъл пак на лозето. Застанал до грамадата камъни и се замислил за сина си. Тогава излязла и змията. Човекът я погледнал и рекъл:

— Хайде, приятелко, ти да се сдобрим, както бяхме добри приятели по-рано.

Змията изсъскала и рекла:

— Човече, не може да стане вече първото приятелство. Докато ти гледаш гроба на сина си и аз докато гледам моята откъсната опашка, никога не можем да се сприятелим. Човек, каквото и да прави, винаги трябва да мисли и за сетнините.

Добрият урок

Едно време всички животни шетали по земята свободно. Човекът не ги преследвал, те ходели на воля и си живеели добре.

Веднъж човекът отишъл да оре. Орал що орал, станало пладне, той пуснал воловете да починат и попасат трева, па легнал да дремне малко. Докато спал орачът, минал вълкът, изял единия вол и се излегал сит и щастлив на ливадата. Орачът се събудил, видял каква беда го сполетяла, отишъл и хванал вълка, та го впрегнал в ралото. Така орал орачът през целия ден — с един вол и с един вълк. Волът, понеже си знаел

работата, ходел кротко в браздата и теглил ралото, а вълкът, научен да живее на свобода и безгрижно, искал да се измъкне из ярема, та се дърпал насам-натам, спирал се без време и орачът го биел с остена и бол с железен бод. Поорал така човекът докъм залез-слънце, мушил с копралята си вълка и тоя най-после паднал обезсилен на браздата.

— Видя ли — рекъл орачът — колко си по-слаб от вола. Не можеш да теглиш ралото? Отсега нататък волът винаги ще те муши с роговете си, а ти да бягаш от него и отдалеч да му правиш поклон!

След това орачът изпрегнал вълка, изгърбил го силно още два-три пъти с остена и си отишъл.

Оттогава, та и до днес вълкът никога не напада на вол. Той удавя кон, овца, агнета, магарета, но вол — никога! Щом види вол, бяга далеч от него, защото го е страх да не го впрегнат пак да оре.

Бягството на животните в гората

Един вол работил на господаря си много години вярно и търпеливо. Живеел и се надявал, че като остарее, стопанинът му ще го храни добре и ще го остави да почива и да умре мирно и тихо. Но се излъгал. Когато остарял, с голяма мъка теглил ралото и тежката кола. Впрягали го да вършее по цял ден, като му поставяли зобница на устата, та да не яде от житото, което вършал. Горкият вол търпял и си мислел: „Когато свършим хармана и засеем есенното семе, стопанинът ще ме освободи да си почина. Нима не вижда, че вече нямам сили да вървя, а камо ли да ора и да тегля колата!“

Но когато свършила вършитбата, волът зачул един ден как стопанинът казал на децата си: „Като засяхме вече, старият вол не е за работа. Много остаря, омършавя, не ще

може да изкара зимата и на лято пак да работи. По-добре е да го заколим и да направим от него пастърма и суджуци.“

Волът, като зачул това, рекъл си: „Неблагодарни човече! Толкова години ти работих търпеливо и най-последно, като остарях и измършавях, вместо да ме помилваш и да ме оставиш да умра спокойно от старините си, искаш да ме колиш! Че какво зло ти направих? Колата ти натоварена ли не изтеглих, нивите ти ли не орах, от които жънеше добра пшеница и царевица и хранеше чедата си, и продаваше скъпо на пазара? Хармана ти ли не вършах, дето ми завързваше устата, та да не хапна ни зрънце от житото, което сам съм орал и прекарвал? И когато много остарях, ти, вместо да ме оставиш да почивам, бодеш ме с остена и ми направи кожата на решето! И сега не ме оставяш да умра спокойно, а искаш да ме колиш! Не, това не е вече за търпяване! Ще избягам от тебе и ще отида в гората на свобода!“

Така намислил старият вол и тръгнал да бяга в пустата гора.

Срещнал го петелът и го попитал:

— Къде отиваш, воле?

Волът му разказал своите патила. Тогава петелът рекъл:

— Моля ти се, прибери и мене, та заедно да бягаме! И аз чух как господарката ми каза на децата си: „Да заколим стария петел, че не го бива вече да води кокошките. От него става само една тенджерка чорба!“

Волът го прибрал и тръгнали двамата да бягат. Като повървели малко, срещнало ги магарето и попитало:

— Къде отивате, воле и петльо?

Те му разказали. Магарето оперило ушите си и рекло:

— Моля ви се, братя да сте ми, приберете и мен, че и моят стопанин не е по-добър от вашите! Самарът ми не слиза никога от гърба. Всеки ден ме товари с тежки товари и вместо

да ме остави да почивам, като вземе една дебела тояга, и налага, сякаш че дърво бие!

Прибрали и магарето и заедно побягнали към гората.

Срещнало ги котето и ги попитало:

— Къде отивате, воле?

Волът разказал, че бягат в пуста гора от лоши стопани.

— Моля ви се — казало котето, — да дойда и аз! Моят стопанин има лоши деца и всеки ден ме мъчат. Не им стига, дето ловя мишките, но направили малка кола и ме впрягат да ги влека! Това моя работа ли е? За това не мога повече да търпя и ще бягам!

Прибрали и него. Повървели малко и в полето ги срещнало зайчето. То попитало:

— Къде отивате, воле?

Разказали му, че бягат от лошите си стопани.

— Приберете и мен — замолило се зайчето, — че нямам мира от ловците и кучетата. По цял ден ме гонят!

Прибрали и него и забягнали дружно в пустата гора. Там намерили храна и покой, та не могли да се нарадват. Когато взело да застудява, волът рекъл:

— Дружина, трябва да се потрудим, та да си направим една къща, за да не измрем от студ, когато завие зимният вятър.

Магарето рекло:

— Като стане студено, аз ще си обърна задницето срещу вятъра и студа и ще прекарам зимата. Не ми трябва къща!

Петелът изкукуригал:

— Аз, като се покача на едно дърво — киркилигу-миркилигу, — ще прекарам зимата!

Котето измяукало:

— Аз, като се завра в някое хралупесто дърво, и там — хър-мър — ще прекарам зимата!

Зайчето рекло:

— Аз от щума в шума, от дупка в дупка ще прекарам зимата!

Волът, като видял каква е работата, стегнал се и си направил сам топла къща, която покрил с една вълчешка кожа.

Дошла зимата. Волът се нахранил, напил се и влязъл на топло в къщата си. Но една нощ излязла страшна буря: духал силен вятър, валял сняг на парцали, студът щипел и късал. Тогавя другарите на стария вол почнали да тичат при него и да му се молят да ги пусне в къщата си, за да не измрат от студ. Най-напред отишло магарето и викнало:

— Братко воле, отвори ми, че умирам от студ!

Волът отговорил:

— Бягай оттук! Обръщай си задницата срещу студа!

Магарето започнало да плаче, да нарежда милно-жално и волът го съжалил и пуснал на топло. След малко дошъл петелът:

— Отвори ми, воле, че умирам от СТУД!

— Махай се оттук, петльо! — извикал волът. — Иди по дърветата и пей киркилигу-миркилигу и ще прекараш зимата!

Но после му дожаляло за стария петел и отворил вратата на къщата си. Дошли и котето, и зайчето. Волът, като ги понахокал най-напред, че не искали да си правят къща, прибрал ги всички.

Стоплили се другарите, разприказвали се, развеселили се. По някое време през студената нощ гладните и премръзнали вълци взели да вият страшно из гората.

Магарето рекло:

— Воле, това са моми на седянка и пеят, аз ще се провикна!

Волът му казал:

— Събирай си ума в главата, Марко! Какво щат тук моми в тая пуста гора?

Магарето не послушало по-стария си другар и изревало със силния си и гръмлив глас, колкото можало. Вълците, щом чули магарешкия рев, веднага дошли около къщата и извикали:

— Приятели, отворете да видим кой ни викаше тук! Всички замръзнали от страх, но волът рекъл:

— Отворете им, да видим що искат.

Отворили вратата. Вълците, като влезли и видели дружината, зарадвали се много и рекли:

— Приятели, послушайте да ви попеем една песенчица!
— И запели: — Каквото си търсихме, такова си и наидохме!

Волът рекъл:

— А сега, мили гости, послушайте и нашата песен! — и запял: — Каквото има на покрива, такова ще ви направим!

Най-старият вълк рекъл на вълците:

— Излезте, та вижте що има на покрива!

Излезли вълците и видели на покрива вълчата кожа, уплашили се и беж да ги няма! Останал един стар вълк, а приятелите взели да го нападат: волът с рогата, магарето с ритане, котето с драскане, петелът с кълване, а зайко тичал около тях да търси пушка да убие вълка!

Така, както биели и мушкали вълка, волът някак си с рогата го прехвърлил из вратата навън и вълкът хукнал да бяга. И както бягал, където и да минел, ледените висулки го удряли по гърба. Едва достигнал до другарите си, разказал им, че зайко, като стрелял подире му е пушката, куршумите като дъжд падали по гърба му.

Като разказал патилата си, старият вълк паднал и умрял.

Твърдушка, Мекушка и Сладушка

Една бабичка отишла в гората да си събере дръвца. Срещнал я един гладен вълк и ѝ рекъл:

— Бабо, ще те изям! Много съм гладен!

— У-у, синко, недей ме изяжда! Аз съм стара и месото ми е кисело и жилаво. Докато ме изядеш, ще си изкъртиш зъбите. Но щом си толкова гладен и не можеш да ходиш на лов, то слушай: аз имам три дъщери. И трите са млади, хубави, стройни като тополки, румени и червени като узрели череши.

— Ох, мари, бабо, не ми разправяй за тях, че видиш ли, устата ми се напълни с плюнка. Ето, сега ще те изям, защото вече ми причерня пред очите! — изскимтял вълкът.

— Стой, Вълчо, не бързай! — говорела кротко бабата. — Та тия три мои момичета се казват и с хубави имена: Твърдушка, Мекушка и най-малката Сладушка. Ако ме оставиш сега да си отида, обещавам ти една от тях, която си избереш. Ела довечера по тъмно, за да не те усетят кучетата, и вземай каквото ти душа иска.

Вълкът повярвал, пооблизал се и заминал. Бабичката си набрала набързо дърва, метнала ги на гърба си и дим да я няма. Отишла в къщи и разказала на дъщерите си какво е уговорила с вълка.

— Ама вие да не се боите, милички — говорела бабата. — Аз му казах така, само и само да се отърва от него, че какъвто беше гладен, схрускваше ме, докато се обърна. Сега приберете всичко от двора и да заключим вратата, че той ще дойде, щом се мръкне. Така му казах — мръкне ли се, идвай, да не те усетят кучетата и овчарите!

Момичетата излезли на двора и прибрали къде що имало — дрехи, тикви и други работи, — заключили вратата, вечеряли и легнали. Бързали да угасят светлината, та дано

вълкът не познае тяхната къща. Но още не заспали, и вълкът се примъкнал в техния двор, поразвъртял се насам-натам, да няма кучета, и почукал на вратата:

— Бабо, бабо-о-о, отвори ми!

Бабата попригушкала Сладушка до себе си и мълчала.

— Бабо, бабо-о-о, отвори ми! Дойдох да ми дадеш Твърдушка!

Бабата се позасмяла в тъмното и отговорила:

— Твърдо е баба подпряла!

— Мекушка, бабо, Мекушка!

— Иди си, Вълчо, иди си! Твърдо е баба подпряла и меко си е постлала!

— Бабо, бабо-о, дай ми Сладушка!

— Бягай, Вълчо, ще те насетят кучетата! — подвикнала бабата. — Яка ти кожа, ако те хванат! Баба си е твърдо подпряла, мекичко си е постлала и сладичко си заспала!

Разбрал вълкът хитрините на бабата, но нямало какво да прави. Тръгнал си, па му хрумнало на ум да се скрие в едно купище царевича, което било пред вратата. Мушнало се в купището и само опашката му останала отвън.

Някъде посред нощ, когато пропели първи петли, бабичката рекла да стане, та да побели царевича, и подвикнала на дъщерите:

— Хайде, ставайте, петлите пропяха! Снощи рано легнахме от тоя пусти вълк, но сега да побелим царевича, че ще ни се смеят съседите всички прибраха царевича, а само нашата стои по двора.

Девоичките не пускали майка си:

— Леж, мамо, може вълкът да лежи на двора и да ни разкъса!

— Ха, вълкът си няма друга работа, че ще лежи на нашия двор да ни чака! Че и той душа носи, и неговият живот си му е мил! Къде ще се остави всред село да лежи, че да го насетят кучетата! Хайде, хайде, ставайте! Стига сте се прозявали!

И излязла бабата навън и право на купището с небелена царевица. Тя съзряла опашката на вълка, ама помислила, че дъщерите ѝ са забравили хурката, та подръпнала опашката, мърморейки: „Виж ги ти, пустите момичета! Аз им рекох да приберат всичко, а те забравили хурката!“ И като дръпнала вълка за опашката, той скочил и я разкъсал на парчета!

Лоша дума не се забравя

В една гора имало пещера и в нея малки мечета. Край пещерата дървар сечал дърва и видял, че едно меченце излязло из един храст и се закачило в шипките. Мъчило се горкото мече да се откачи от острите бодили на шипката, ала не могло. Дърварят го видял, домиляло му, оставил брадвата и отишъл, та помогнал на мечето и го откачил от шипката. После го прегърнал и отнесъл до пещерата, оставил го само да се оправя и се върнал, та грабнал брадвата ѝ започнал работа. Близо някъде била мечката, майката на меченцето, тя видяла какво направил човекът и отишла да му се отблагодари:

— Човече, ти ми стори голямо добро — рекла тя. — Искаш ли да станем приятели?

Човекът се съгласил и двамата се сприятелили. Отначало човекът се боял от мечката, но полека-лека свиквал с нея и станали големи приятели. Всякога, когато идвал в гората за дърва, мечката излизала и му помагала, докато натовари колата, а после дълго го изпращала и се уговаряли за нови срещи там, близо до пещерата, където той спасил меченцето ѝ. И човекът, колкото пъти идвал в гората за дърва, все

отсядал близо до пещерата, мечката му помагала и се разговаряли като добри другари.

Те станали толкова близки и обичани приятели, че веднъж, когато се разделяли, целунали се по устата, а човекът казал на мечката:

— Ех, добри приятелю, много си добър приятел, всичко ти е хубаво, ама едно ти не струва: мирише ти душата на лошо!

Човекът дори и не помислил добре какво е казал, та не се и досетил, че тази дума може да обиди мечката. А мечката клюмнала. Тежка, като камък, паднала човешката дума в сърцето ѝ и силно я заболяло, ала нищо не му казала, само си протегнала врата и се примолила:

— Човече, я ме удари с брадвата по главата, колкото можеш силно, ако не, ще те изям!

Човекът се позабъркал и мъчил всякак да измоли мечката да не я удари. Ала тя не отстъпвала от речената дума: удари ме силно и толкова! Не ме ли удариш, ще те изям! И най-сетне, тя като не отстъпила, той замахнал с брадвата и я ударил силно, та ѝ направил голяма рана. Разделили се посърнали, но пак се уговорили да се търсят на същото място край пещерата.

Много пъти ходил след това дърварят в гората, обикалял около пещерата, ала никога не се срещнали с мечката. Той си мислел, че тя е умряла от тежката рана, и не можел да се начуди защо така ѝ хрумнало да иска да я посече, когато били толкова добри приятели. Минали много години и човекът забравил за мечката. Но веднъж случайно връхлетял на нея в гората. Познали се, здрависали се, разговорили се като стари познайници. Когато човекът натоварил колата с дърва и се приготвил да подкара воловете, мечката му рекла:

— Я огледай добре главата ми, приятелю, дали ще видиш раната, гдето някога ме удари с брадвата.

Човекът разгърнал вълната на врата ѝ — раната била зараснала и дори белег нямало, та рекъл на мечката:

— А бре, приятелю, то дори не се познава да е имало рана. А аз, спомням си много хубаво, като че вчера беше, ударих те доста силно тогава й дори мислех, че си умряла от дълбоката рана.

Мечката рекла:

— Видиш ли, добри ми приятелю, че раната зарасна, и аз забравих за нея, но оная дума, дето ми каза тогава, няма да забравя, докато съм жива. От мен да знаеш: дълбока рана заздравява, а лоша дума не се забравя.

Котката и глупавите селяни

Един търговец, като ходил по търговия, намерил котка на пътя, изгладняла и много слаба. Той я взел, да се не мъчи. Вечерта стигнал в едно село. Там имало много мишки. Той останал да спи в една кръчма, пуснал котката и тя издавила всички мишки.

На другия ден селяните се събрали в кръчмата, да пийнат по някоя чашка и друга, и гледат: никаква мишка не се показва, а друг път имало толкова мишки, че се качвали на масата, ближели от чашите им. Те попитали кръчмаря какво е направил, та няма мишки.

— Напоих ги с вино, та се успаха — засмял се кръчмарят. После им разказал за търговеца и неговото животно.

— Бре, че това е добър ловец! Де да има да си купим такова животно, та да изчисти селото ни от мишки.

— Да ви продам тази — рекъл търговецът. — Ала много струва.

— Колко искаш? — почнали да се пазарят селяните.

— Ами затрупайте я с пари, колкото излезе, толкова.

Селяните се съгласили. Извадили пари и почнали да затрупват котката. Тъкмо вече я претрупали, и търговецът я поповдигнал малко, те още хвърляли и я затрупали. Тогава търговецът вдигнал опашката нагоре и рекъл:

— Ето, това затрупайте. То най-много й трябва при ловуването.

Селяните дали едни дисаги пари, търговецът си тръгнал и оставил котката. А селяните, нали били глупави хора, поразмислили се след малко, че не са попитали търговеца с какво да я хранят. Спуснали се да го гонят, а той, като ги видял, помислил, че го гонят за парите, че ги излъгал, и бутнал коня да бяга. Той бягал, селяните след него, той бяга, селяните след него, хем тичали, хем викали:

— Бре стой, човек! Кажи ни, с какво да храним котката?

— С мас и масло — извикал търговецът.

А селяните разбрали с нас и с вас. Изплашили се.

— Щом с нас ще се храни, няма да я бъде! — рекли си те.
— Ще я тепаме.

Върнали се в кръчмата. Насядали настрани и никой не смеел да доближи котката. По едно време един се престрашил, дигнал един стол и го стоварил върху нея. Тя избягала в плевника.

— Бре, какво ще правиме сега? — запитали се селяните;
— Нощес ще слезе да ни издави до един! Какво да правим, за да я убием?

Скочили всички. Грабнали тояги, брадви, взели да удрят по вратата на плевника, по керемидите, а котката никаква я няма.

— Що се чудиме бре, братя! — рекъл попът. — Хайде да запалиме плевнята. Една плевня не струва колкото нас.

Речено–сторено. Запалили плевнята. Вдигнал се пушек до небето. На котката й станало топло, пламъците почнали да я обгръщат и тя, видяла–невидяла, хвърлила се към вратата. А

тия, дето стояли пред вратата, изплашили се, изпуснали тоягите и избягали кой накъде види. Котката скочила на един на рамото, той паднал в несвяст и другите помислили, че е залегнал като войник, та и те залегнали на земята. А котката избягала и отишла в черквата, та се качила на гредите отгоре. Пратили един от най-безстрашните селяни, да погледне отдалеч какво прави това страшно животно. Той отишъл и надникнал през прозорчето. Котката била клекнала на една греда, близала си краката и си бърсала очите. Безстрашният селянин помислил, че тя му се заканва, та избягал. А другите го питали:

— Какво прави котката?

— Оставете се! — рекъл този. — Както ни се заканва!

Казва: само ако ви изляза, няма ни един да остане!

Така котката се спасила от глупавите селяни.

Лиса лисана в капана

Един гъсок се къпел покрай реката. А наблизко имало горичка и в нея се скрили деца. Те гледали гъсока как плува, как се къпе и взели да го замерят с камъни. Гъсокът не ги виждал, а само чувал как падат камъните, няколко дори го ударили. Поразгледал гъсокът насам-натам, дигнал очи към небето и в тоя момент един камък го пернал по главата. Уплашил се той и хукнал да бяга. Срещнал го петльо.

— Къде, гъсоче?

— Бягай, петльо, да бягаме, че от небето падат топли камъчета!

Хукнал и петелът. Бягали, бягали, срещнали зая. Той рекъл:

— Къде, петльо?

— Питай гъсока.

— Къде, Гъсочече?

— Бягай, зайо, да бягаме, че от небето падат топли камъчета!

Хукнал и зайо. Бягали, бягали, срещнали Кума-лиса. Тя ги попитала:

— Къде, зайче?

— Питай петльо.

— Къде, петльо?

— Питай гъсока.

— Къде, гъсочече?

— Беж, лиске, да бягаме, че от небето падат топли камъчета.

Лисицата поогледала небето, поогледала наоколо си и хукнала с тях. Пак бягали; бягали, срещнали Кумчо-Вълчо. Той ги попитал:

— Къде, лиске?

— Питай зая.

— Къде, зайо?

— Питай петля.

— Къде, петльо?

— Питай гъсока.

— Къде, гъсочече?

— Беж, вълчо, да бягаме, че от небето падат топли камъчета!

Тръгнал и вълкът. Бягали, бягали, срещнали баба Меца. Като ги видяла така уморени и задъхани, попитала:

— Къде така, вълчо?

— Питай лиса.

— Къде, лиске?

— Питай зая.

— Къде, зайо?

— Питай петля.

— Къде, петльо?

— Питай гъсока.

— Къде, гъсоче?

— Беж, бабо Мецо, да бягаме, че от небето падат топли камъчета.

Уплашила се и баба Меца. Хукнала и тя с тях. Бягали, бягали, срещнали Ежко-бежко. Той им рекъл:

— Къде, бабо Мецо?

— Питай вълчо.

— Къде, вълчо?

— Питай лиса.

— Къде, лиске?

— Питай зая.

— Къде, зайчо?

— Питай петля.

— Къде, петльо?

— Питай гъсока.

— Къде, гъсок?

— Беж, Ежко-бежко, да бягаме, че от небето падат топли камъчета.

Тръгнал и Ежко-бежко. Бягали, бягали, ожаднели. Петелът и гъсокът рекли:

— Приятели, ще ви заведем да пиете вода, ама ще минем през един дълбок трап.

Съгласили се. Като стигнали до трапа, петелът и гъсокът прехвъркнали и минали на отвъдната страна; зайчето се хвърлило и — хоп — в трапа; лисицата се засилила и тя — хоп — в трапа; след нея вълкът и той — хоп — в трапа; баба Меца, и тя се изтърколила в трапа; Ежко-бежко и той — търкул-търкул — хайде в трапа.

Събрали се всички, гладни, жадни и уморени. А слънцето парело отгоре, та още повече усещали жаждата си. Лисицата рекла:

— Приятели, ние тук ще загинем на тоя пек. Всички сме гладни и жадни и няма откъде да вземем храна и вода. Ще чета всички ни и който има лошо име, него ще разкъсаме: ще изпием кръвта му и ще изядем месото му.

Като рекла така, всички животни се спогледнали, ама нали си мислели, че имат хубави имена, не се уплашили. А Кума-лиса започнала:

— Лиса, лисенце — хубаво именце, меца, меченце — хубаво именце; зайо, заенце — хубаво именце; тарльо, тарленце — хубаво именце; вълчо, вълчище — лошо имище, дръжте да го изядем!

Струпали се всички, хванали вълка, разкъсали го и го изяли. Стъмнило се. Преспали в трапа и сутринта се събудили пак гладни и жадни. Лисицата почнала:

— Лиса, лисенце — хубаво именце; меца, меченце — хубаво именце; зайо, заенце — хубаво именце; тарльо, тарлище — лошо имище, дръжте да го изядем!

Изяли и тарля.

На другия ден пак почва Кума-лиса:

— Лиса, лисенце — хубаво именце; меца, меченце — хубаво именце; зайо, заище — лошо имище, дръжте да го изядем!

Разкъсали и зайчето. Кума-лиса си скрила едно чревце под мишницата. Останали само двете с баба Меца. Кума-лиса

не се решавала да чете имената, защото баба Меца нея ще разкъса. И тя ходела из трапа и от време на време измъквала по малко от зайовото чревце и яла, та да я види и мечката. Като съгледала чревцето, баба Меца рекла:

— Кума-лисо, отде вземаш тез чревца да ядеш?

Лисицата рекла:

— Пробих си под мишницата една дупка и оттам си вадя чревца.

— Пробий и на мене, Кума-лисо — замолила се мечката. — И аз съм гладна, та да си ям чревца.

Кума-лиса това и чакала. Пробила една голяма дупка и мечката умряла. Останала лисицата сама. Нямамо кого да разкъсва повече. Преживяла там няколко дни и умряла от глад и жажда.

Така на края загинала сама и хитрата Кума-лиса.

Умната лисица

Веднъж лъвът, царят на животните, тръгнал из една гора да мери силите си, да се пребори с някого. Като вървял през целия ден, не срещнал никого, който да има сила като неговата. Ядосал се лъвът, че само той е силен и страшен и няма с кого да се побори приятелски. Така ядосан, той се огледал наоколо си и видял един стар и едър дъб. Изсилил се лъвът, та ударил дъба — искал да го пребори. Хвърлял се няколко пъти, удрял с главата си дебелото дъбово стъбло, ала дъбът хич и не се поклащал. Изсилил се лъвът двадесетина пъти, ударил силно главата си и потекло кръв. Той паднал в несвяст.

А през това време една лисица минавала наблизко и като видяла, че горският цар е ранен и уморен, отишла и повикала

другите животни, да пренесат лъва до къщата му и да го оставят да се лекува. Събрали се две мечки, два вълка, един заек и Кума-лиса. Мечките хванали лъва за предните крака, вълците за задните, заекът подпирал откъм опашката, а Кума-лиса вървяла край тях и показвала пътя, като поучавала:

— Бабо Мецо, по-леко стъпвай да не друсаш лъвчо. Виж колко е уморен, как го боли и колко силно тече кръвта му.

Как да е, стигнали до къщата на лъва. Оставили го в несвяст и си отишли. Минали няколко дни и баба Меца рекла да отиде, да навести болния. Влязла в къщата на лъва, а там било задушно, неприятен мирис се усещал още от вратата.

Лъвът, едно от болки, друго от глад, бил ядосан и щом влязла баба Меца, изръмжал:

— Мецано, я ми кажи, в моята къща вони ли?

— Вони, лъвчо, страшно вони, не може да се диша!

— Ела ми помогни, мецано, да се понадигна малко, за да проветря — изръмжал лъвът.

Приближила баба Меца до лъва и се навела да го повдигне, а той, като я ударил с лапата си, и я убил на място. Тя могла само да охне. Изял лъвът мецана, облизал се доволно и легнал да спи. А през това време заекът ходил из полето да събира лековити билки, да вари лек за лъва. Той бил стигнал до къщата на лъва точно когато баба Меца влязла. И от срам и страх заекът останал пред вратата, та чул какво попитал лъвът, какво отговорила баба Меца, как след това лъвът я разкъсал и изял.

Постоял пред вратата, помислил, па след това се пристрашил и влязъл:

— Добър ден, лъвчо! Донесох ти лековити билки — рекъл бързо той. — Къде да ги сваря, та да дам да ги пиеш? Трябва скоро да оздравееш, защото ние не можем да живеем без цар.

— Билките ще свариш, зайчо — рекъл лъвът, — ама я ми кажи, като влизаш в моята къща, мирише ли, или вони?

— Мирише, лъвчо, мирише на хубаво, като в моминска градина!

— Ех, зайчо, зная си аз, че ти си добър приятел — рекъл лъвът. — Ела, пооправи възглавницата под главата ми, че нещо все се смъква и пада.

Притичал заекът, политнал падналата възглавница и когато да я постави под главата на лъва, тоя отворил големите си уста и го налапал цял-целеничък.

Надвечер минал и Кумчо-Вълчо. ТОЙ носел малко агнешко месце да зарадва болния лъв.

— Е, вълчо, как е в моята къща? — попитал лъвът. — Вони ли, или мирише?

— И вони, и мирише, лъвчо — объркал се Кумчо-Вълчо, като не знаел защо така го пита лъвът.

А тоя, ядосан и подсилен от изядения зайчо, скочил, хванал Кумчо-Вълчо и го разкъсал на парчета. Изял и него, изпил топлата му кръв и станал силен пак, както бил по-рано.

На другия ден дошла Кума-лиса. Тя отдалеч разбрала, че лъвът е здрав и силен, та веднага се поклонила ниско до земята, усмихнала се и с тъничко гласче попитала:

— Как си, цар Лъвчо, оздравя ли вече? Както те гледам така силен и юнак си, та можеш всички да пребориш.

Лъвът се зарадвал на хубавите думи на лисицата и рекъл:

— Кажи ми, Кума-лисо, като влизаш в моята къща вони ли, или мирише?

— Прости ми, цар Лъвчо — усмихнала се Кума-лиса, — но и аз не зная. Ходих да ловя риби, изстинала съм и от два-три дни имам силна хрема, та нищо не усещам. Аз мислех и да не идвам, да не те заразя с хремата си, ама рекох си: тоя болен лъвчо дали има кой да го навести?

Лъвът разбрал колко умна и хитра е лисицата и не я разкъсал. Той я поканил да седне, нагостил я от агнешкото

месо, дето вълкът му донесъл, поразговорили се и се разделили като приятели.

А Кума-лиса, като се връщала в къщи, мислела си: „То не е страшно и при цар да ходиш, ама трябва да знаеш какво да му кажеш! В къщата на лъва така вонеше, сякаш бяха умрели десет кучета, ама аз казах, че съм настинала, и той нищо не ми направи. А ако бях излъгала, че мирише на хубаво, какъвто е умен, щеше да разбере подигравката ми и от мен и кожата нямаше да остане“.

Хитрините на Кума-лиса

Веднъж се събрали всички диви животни и се питали кой от тях ще може да открадне една овца, да я сготвят и да се повеселят. Никой не се наемал, дори и вълкът самичък не смеел да отиде, та помолил мечката да го придружи. Мечката се съгласила и двамата тръгнали. Отишли, откраднали овца, донесли я, нарязали я на парчета и турнали да се готви, а всички животни отишли на една поляна, направили хоро и запели. По едно време проводили лисицата да отиде и види дали месото е вече сварено. Отишла лисицата, погледнала в котела, гозбата била почти готова, но тя се върнала и казала на другите, че месото има още много да се вари.

Поседели, пошегували се и по едно време лисицата се провикнала:

— Ооо—ооо!

— Кой те вика, кумице? — запитали другите животни.

— Ох, родила ми е кумицата, че ме викат да отида и кръстя детето. Чакайте ме поне да отида и свърша тази работа, че като се върна, месото ще се свари и тогава да седнем и ядем.

Изскочила лисицата, отишла при котела, в който вряло месото, взела всички мръвки, скрила ги и след малко се върнала.

— Как го кръсти, кумичке? — питали другарите ѝ.
Лисицата рекла:

— Кръстих го резнич–приберич.

Поседели още малко и тя пак се провикнала и рекла:

— Ух, дано ги ядат кучетата. Родила е и втората кумица!
Чакайте малко да ида да кръстя и него.

Лисицата отишла при котела, изсърбала чорбицата и се върнала на поляната. Като я попитали как е кръстила детето, тя отговорила:

— Чорбанче–довършанче. След малко пак се извикала:

— Ето сега! Родила е и другата пущина! Почакайте ме, приятели, да отида да кръстя и това дете, че после вече ще се веселим на воля.

Отишла лисицата пак при котела, облизала го и го похлупила, па се върнала бързо назад.

— Как го кръсти, кумице? — запитали животните.

— Ох, не питайте! Чудих се, мислих, па току го кръстих нахлупи-котелче.

Тогава другите рекли:

— Е, хайде сега да идем да ядем. Месото как да е, сварило се е досега.

Тръгнали. Когато дошли на поляната до котела, що да видят! Капка не останало от чорбата и котелът похлупен. Запитали се, кой е изял чорбата? Всички мълчали. Тогава лисицата рекла:

— Аз зная, че заекът е изял гозбата. Когато се връщах последния път от кръщавката, той ми се мярна тук около огнището.

Като скочили всички, че като погнали заека, а той, бедният, тичал, колкото сили има, и едва се спасил в една дупка. Другите пристигнали до дупката, ама никой не могъл да влезе вътре — толкова малка била. А до дупката имало един корен и те взели да го теглят, защото им се сторило, че е заешки крак. А заекът видял отвътре какво правят и се провикнал:

— Ох, олелее, отиде ми краченцето!

И животните още повече теглели корена, теглели, докато си изкъртят зъбите, и изтеглили коренището, а то ги измамило и те един връз друг всички се цамбурнали в една голяма пропаст, що била под самата заешка дупка.

Тъй лисицата с хитрината си изяла гозбата и се отървала да не я узнаят другите, пък направила да подгонят невинния заек.

Косенце-босенце, дай ми яйчице!

— Едно Косе–босе направило в гората гнездо. Избрало си хубаво клонато дърво, разположило се в гнездото и взело да снася яйца, за да си отвъди пилци. Научила се Кума-лиса да отива под дървото всяка сутрин и да му взима яйчицата. Като отиде, рече:

— Косе–босе, дай ми яйчице!

И то й давало. На другия ден Кума-лиса пак отива и пак иска:

— Косе–босе, дай ми яйчице да си сготвя чорбица, че ми дойдоха на гости мама и татко.

Косето–босето давало, давало яйчица всяка сутрин. Останало му само едно яйченце. Кума-лиса пак дошла и поискала:

— Косе–босе, дай ми яйчице, че ми дойде кака на гости, пък нямам с какво да я гостя.

— Нямам вече, Лъжи-лиске! Само едничко яйчице ми остана.

— Е, като нямаш, ще изям тебе! — заканила се лисицата.

Горкото Косе–босе! Що да стори! Дало и последното яйце и нямало какво да мъти. Седнало в гнездото и заплакало. То знаело, че лисицата пак ще дойде, а то, като няма да ѝ даде яйчице, тя ще изяде него. По това време минали няколко жени. Те отивали в гората за съчки и като видели Косе–босе, че плаче, попитали го:

— Защо плачеш, Косенце?

И то им разказало:

— Плача, как да не плача! Научила се Лъжи-лиска да идва да ми яде яйцата. Всяка сутрин ѝ давах по едно яйчице и свърших всички. Не можах да си излюпя пиленца. А сега, като дойде, пак ще поиска яйчице, а аз, като нямам да ѝ дам, ще изяде мене!

Жените рекли:

— Я недей плака, Косенце, я недей оплаква лъжливата лисана! Ние имаме една хрътка, ще я заровим ей тук, в шумата, че като дойде Лъжи-лиска да ти поиска яйчице, ти ѝ речи: „Нямам мари, лиске, ама хей там, в шумата, има заровена кокошчица, че иди я изрови и вземи нея“.

Заровили жените хрътката в шумата и отишли за съчки. Лисицата дошла, застанала под дървото и метнала очи към косето:

— Косе–босе, дай ми яйчице, че ми дойдоха на гости мама и кака, та да сготвя чорбица да ги гостя.

Косето рекло:

— Нямам мари, лиске, нямам ни едно. Свършиха се вече!

— Е, като нямаш, Косенце, ще те изям!

— Недей, лиске! Недей, миличка Лъжи-лиске — замолило се косето — Имам една кокошчица, заровил съм я хей там, в шумата, иди я вземи и я изяж!

Лисицата скършила уши, зарадвала се и извикала:

— Де е тази кокошчица? Де си я заровило, Косенце?

Косето отговорило:

— Ето я там, в шумата, дето е купчинката, иди я вземи!

Отишла лисицата към купчинката и взела да разравя шумата. А хрътката това и чакала. Като изскочила, че като я погнала. Лисицата бягала, хрътката по нея, докато стигнала най-последно до дупката си и се скрила вътре.

А хрътката легнала пред дупката да си отпочине и да чака, докато лисана излезе.

А лисицата, изтегнала се в дупката си, питала:

— Вие, краченца, като ни гонеше хрътката, как викахте?

— Беж, лиске, да бягаме; беж, лиске, да бягаме! Тъй викахме — рекли краката й.

— Мили какини краченца, кака ще ви купи ботушки! Ами вие, ръчици, как думвахте?

— И ние тъй думвахме: беж, лиске, да бягаме; беж лиске, да бягаме! Ей така думвахме из целия път — рекли ръчичките.

— Мили какини ръчици, кака ще ви купи гривнички. Ами вие, очички, как думвахте, като ни гонеше хрътката?

— И ние тъй думвахме, лиске, както другите: беж, лиске, да бягаме; беж, лиске, да бягаме! — казали очичките.

— Мили какини очички, кака ще ви купи огледалце. Ами ти, опашко, как думаше?

Опашката рекла:

— Дръж, куче, лиса за опашката, дръж, куче, лиса за опашката!

— Ай да те поразата порази! — разсърдила се Кума-лиса.
— Чакай да те дам на хрътката да те изяде!

Тъй рекла Кума-лиса, та да сплаши опашката, като си мислела, че хрътката отдавна се е върнала. И подала опашката навън през дупката, а хрътката това и чакала. Уловила опашката и затеглила: тя тегли навън, лисицата тегли навътре; тя — навън, лисицата — навътре, докато най-последно хрътката надвила, изтеглила навън цялата лисица и я разкъсала.

Така Косето–босето се спасило от лакомата Кума-лиса.

Съдружници

Веднъж лисицата и врабчето се сдружили да си посеят заедно жито, та да се прехранят. Узряло житото и отишли да жънат. Врабчето се навело и започнало да жъне, а лисицата я домързяло и взела да дяволува.

— Врабченце, ти жъни, а аз ще отида да подпирам небето, че може да падне и да ни смаже хубавото житце.

Бил се задал облак и лисицата отишла, та клекнала накрай нивата да варди да не падне облакът да смаже житото.

Врабчето жънало само, мъчило се, не могло да седне да си почине от работа. Най-последно ожънало цялата нива. Примъкнали снопите на хармана и почнали да вършеят. Лисицата пак я домързяло и рекла:

— Врабченце, ти работи, а аз ще отида пак да подпирам небето. Виж го как се е наклонило, ще падне да ни притисне житцето.

Отишла и клекнала на сянка край хармана, а врабчето само овършало житото. Лисицата дошла да го разделят. Врабчето попитало:

— Кума-лисо, как да си разделим житото?

— На врабченце шиниче, а на лисица — девет шиничета — рекла лисицата.

Както рекла лисицата, тъй направила: на врабчето едно шиниче, а на нея девет. Не я досрамяло, че врабчето само ожънало и овършало житото. Но врабчето намислило да й отмъсти. Помолило едно куче да се скрие в житото на лисицата. Когато лисицата хванала да гребе житото и да го пълни в чували, едното ухо на кучето се показало, а тя помислила, че е някаква кожа за гризене, и го лапнала. Тогава кучето рипнало и разкъсало лисицата. Врабчето взело и нейното жито. Оттогава нито се виждат, нито се срещат.

Вълк и лисица

Някога, било много отдавна, когато вълците били кучета, а мечките си имали опашки. Та по това време лисицата и вълкът се побратимили и почнали да ходят заедно на лов. Веднъж отишли в една градина, гдето имало всякакви плодове и грозде. Взели да се уговарят кой да влезе по-напред.

Вълкът рекъл:

— Аз ще вляза, ама ме е страх да няма клопка.

Лисицата се усмихнала:

— Ах, не бой се ти, побратиме! Макар и да си грешен, не е страшно толкова. Ти нали знаеш, че за твоите грехове ще теглят децата ти? И да се уловиш сега в клопката, ще те пуснат, защото си безгрешен.

Вълкът, като чул думите на хитрата си посестрима, прежалил се и щом се пъхнал в дупката на оградата, попаднал и с двата крака в клопката. Лисицата го гледала и му се

надсмивала. Вълкът заплакал и се замолил на лисицата да му помогне да се измъкне от тая беда. А тя му рекла:

— Че как да ти помогна, побратиме, като не мога да вляза отникъде в градината?

Вълкът изплакал:

— Ама защо ме излъга, Кума-лисо, че не ще се уловя в клопката, тъй като съм безгрешен?

Лисицата отговорила:

— Бре, вълчо, бре, глупав мой побратиме, бре, пукал такъв! Тебе не ти ли стига умът, че за твоите грехове ще теглят децата ти, ама за бащините ти кой ще тегли? Няма аз да тегля, глупчо такъв!

Като казала това, лисицата завъртяла самодоволно опашка и изчезнала, а вълкът, глупавият и недосетдив вълк, загинал в клопката.

Кума-лиса и Ежко-бежко

Някога си, било много отдавна, Кума-лиса и Ежко-бежко се сприятелили много. Те толкова се обикнали, че където отиде лисицата, и таралежът след нея; където е таралежът, там търси и лисицата. Веднъж лисицата рекла:

— Кумче ежко, хайде да отидем в поповото лозе и да си хапнем грозде.

— Идвам, Кума-лисо, идвам — рекъл ежко. — Само че да ти кажа правичката, страх ме е да не попаднем в някой капан, че нощес съм сънувал лош сън.

— Ех, и ти, кумче ежко! — засмяла се лисицата. — Какво те е страх? Щом си с мен, няма защо да се страхуваш. Лъжи имам, колкото искаш. В кола можем да ги натоварим и да ни избавят от беда. А ти, кумче ежче, знаеш ли поне една лъжа?

Ежко-бежко се усмихнал:

— Аз, Кума-лисо, зная само трички и си ги пазя за черни дни.

— Е, хайде тогава, мило ежче, тръгвай с мен и не се бой. Каквото ни дойде до главата, аз ще се оправям.

Таралежът се съгласил и тръгнали към поповото лозе. Влезли в лозето и започнали да ядат грозде. Като ходели от лоза на лоза, за да търсят по-сладко грозде, изведнъж — щрак — лисицата попаднала в капана.

Като се видяла заключена в капана, тя почнала да вика:

— Ох, горката аз! Ох, кумче ежче, бързо една лъжа ми кажи, че загивам!

— Как, Кума-лисо? Че ти имаш лъжи с товари и сега от мен да искаш? Аз само трички си знам и ги пазя за черни дни.

Лисицата приплакала:

— Много знаех, ежче, ама сега всички забравих. Кажи ми ти само едничка, да се спася.

Таралежът въздъхнал:

— Е, сега като дойде попът, ти се престори на умряла. Той ще те извади из капана, ще те удари няколко пъти, ще те хвърли на единия край на лозето, та да те вземе, като си тръгне вечерта за в къщи. Другото е близо до ума.

Като рекъл това, Ежко-бежко избягал в гората и се скрил, а Кума-лиса се престорила на умряла. Дошъл попът. Видял, че лисица се е хванала в капана, и извикал:

— А, падна ли ми най-последно, пуста лисице? Колко се мъчих аз, докато те докарам в капана. Всяка година ми береш гроздето, но сега баба попадия ще има да носи кожух през зимата.

Отворил капана, извадил лисицата, ударил я няколко пъти с една дебела тояга и я захвърлил накрай лозето, та да я вземе вечерта. Лисицата това и чакала. Щом попът я

захвърлил и тръгнал из лозето, тя скочила и взела да му се подсмива:

— Ех, дядо попеее, ще има да носи баба попадия лисичи кожух!

— Ах, ти, пущино! Ще ми паднеш още веднъж на ръцете!
— заканил се дядо поп.

Не минало много време, и лисицата пак рекла на таралежа:

— Хайде, кумче ежче, да отидем на гроздобер в поповото лозе.

— Кума-лисо, мила моя, посестримо, ти забрави ли каква беда те беше сполетяла. Не ти ли стига, че едвам се спаси тогава, ами пак искаш да крадем?

— Хайде, хайде, кумче ежче, забрави миналото. Да отидем да си хапнем грозденце.

Отишли. Тъкмо се промъкнали в лозето, и лисицата — щрак! — право в капана попаднала:

— Ох, кумче ежче, бързо ми кажи една лъжа, че ще загина сега.

— Е, Кума-лисо, една ти казах и ако сега ти кажа още една, какво ще остане за мен? Нали знаеш, че само три лъжи зная, а ти ги имаш с товари. Какво ще стане с мен, кога изпадна в неволя?

— Моля ти се, еженце, братченце, помогни ми. Само ти можеш да ме спасиш от тоя железен капан.

Не изтърпял таралежът и рекъл на лисицата:

— Е, кумице, като дойде попът, ти пак се престори на умряла. Попът сега ще те върже хубаво, ще те натовари на колата и вечерта ще те отнесе в къщи. Ще те развърже, ще те остави навън — на стълбището или пред вратата — и ще влезе в къщи, да вземе нож да те дере. Ти тогава бягай из стълбите надолу и се оправяй.

Лисицата направила, както я научил таралежът. Дошъл попът и като видял умрялата лисица, рекъл:

— Сега вече няма да ми избягаш!

Отворил капана, стоварил няколко тояги по гърба на лисицата, вързал я здраво с едно въже и я хвърлил на колата. Вечерта отишъл в къщи, стоварил лисицата от колата, занесъл я пред вратата, развързал я и влязъл в къщи да вземе нож. А дотогава лисицата не трепнала — преструвала се на умряла. Но щом усетила, че въжетата не ѝ стягат краката, скочила и беж да я няма.

Излязъл дядо поп и що да види: от лисицата немало ни следа.

— Пак ме надхитри пущината! — простенал попът. — Ама тя ще ми падне и друг път! Ще има да си плаща тия лъжи!

След няколко дни лисицата пак поканила таралежа да ходят за грозде. Таралежът, сиромаш, никак не искал да отиде, ама що да прави? Може ли да откаже на добрата си приятелка нещо? Съгласил се със страх и тръгнали. А този път попът обградил лозето с дълбок ров. Лисицата се поизсилила малко и прескочила рова. А какво да прави таралежът! И той си напънал силите и скокнал, ама право в дълбокия ров:

— Хайде сега, мила кумичке–лисичке, кажи ми една лъжа, че загинах!

— Ех, кумче ежче, много знаех, ама ги забравих! — рекла лисицата.

— Е, щом е така — рекъл Ежко-бежко, — ела поне да се опростим. Ела, кумичке, да се целунем за сбогом, че за мен няма да има вече спасение.

Лисицата се навела да я целуне ежко, а той я прегърнал силно и я ухапал за муцуната. И не щеш ли, точно по това време идва и попът. Лисицата, като го видяла, спуснала се да бяга и измъкнала със себе си и Ежко-бежко, който здраво се впил за муцуната ѝ. Лисицата бягала, попът след нея, тя бяга,

той след нея, най-после тя успяла да се измъкне и да спаси и таралежа.

— Ах, пуста, пуста да останеш, лисичке — викал попът. — Не ти ли стига, дете идваш тук и ядеш най-хубавото грозде, ами си взела и торба този път? Но ти ще ми паднеш друг път, ще те убия, да знаеш!

— О, дядо попе, още веднъж ако ме хванеш, тогава да се похвалиш! — извикала лисицата и се скрила в гората.

Оттогава се разделили с таралежа и никога вече не се срещат. Щом я усети таралежът, прави се на кълбо и лисицата го подминава.

Лисицата и щъркелът

Веднъж лисицата отишла на гости при щъркела. Поседели, поприказвали и по едно време, както си е обичаят, щъркелът рекъл да нагости Кума-лиса. Взел едно гърне с прясно мляко и поканил лисицата:

— Ела, кумичке, да похапнем.

Кума-лиса отишла и седнала до софрата. Щъркелът пъхнал човката си в гърнето и почнал да пие мляко, а горката Кума-лиса въртяла се около него, облизвала се, ала капка мляко не могла да близне.

Като си тръгнала, щъркелът я изпроводил и попитал:

— Е, Кума-лисо, как ти хареса при мене? Сладко ли си похапна?

— Ох, щръкле, млякото беше много сладко. Такова сладко мляко не съм пила през живота си! — рекла ядосано Кума-лиса и си тръгнала.

Не минало много време и щъркелът отишъл да навести Кума-лиса. Тя го посрещнала, зарадвала му се като на близък

другар, поканила го да седне. Седели двамата, приказвали си и Кума-лиса шетала, та приготвила каша, да нагости щъркела. Изсипала кашата в една широка тепсия, па лакомо заяла, а щъркелът само чукал с човката си по дъното на тепсията и едвам успял опита. Кума-лиса сама видяла сметката на вкусната каша.

Надвечер, като се смрачило и щъркелът си тръгнал, Кума-лиса го изпроводила до вратата и попитала усмихната:

— Е, щъркле, сладка ли беше кашата?

— Много сладка, кумице, много сладка каша беше сготвила. Аз, откак се помня, такава каша не съм ял.

Лисицата примижала от удоволствие:

— Е, така е, щъркле, така сладко ядох и аз, когато ти бях на гости. Такова сладко мляко, дете ти ме гощава, не бях пила никога.

— От това по-хубаво няма, кумице, да си знаем и помним кога сме другарували и как сладко сме се гощавали.

Страшното коте

Едно коте разсипало гърнето с мляко и стопанката му го набила, после го сложила в един чувал и занесла накрай селото, като рекла:

— Никога повече да не се връщаш в къщи!

Котето останало до един трън, седяло цял ден и плакало. Като се стъмнило, то започнало да плаче с глас, защото било огладняло и нямало топло място да се свие и легне, както при стопаните си край огнището, или пък в коша с вълната.

Както плачело горко и нареждало, минала покрай него една лисица, която отивала в селото да грабне някоя

кокошчица за вечеря. Като зачула котето, че плаче така жално, отишла при него и попитала:

— Побратиме, защо плачеш така жално?

Котето разказало патилата си. Лисицата рекла:

— Сега стопанката ти спи и няма да ни усети. Ти можеш ли да ми покажеш една скришна дупка, та да се вмъкна аз в курника и да грабна някоя кокошка? Ако ми покажеш, ще те прибера в моята къща на топло.

Котето завело лисицата в курника и тя задигнала най-хубавата кокошка. Оттогава станали неразделни приятели. Лисицата прибрала котето в къщата си и останали да живеят заедно.

Като седнали да вечерят, котето изяло само главата на кокошката и се наситило. На лисицата станало драго, че сама ще изяде цялата кокошка, и попитала:

— Виждам, побратиме, че ти си от рода на лъва. Но защо си останало толкова малко?

— Защото господарката ми има малки деца, които много ме мъчиха и не ми позволиха да порасна! — рекло котето.

Кума-лиса повярвала думите на котето и кротко рекла:

— Ти ще живееш тук на свобода и скоро ще пораснеш! Котето, като чуло това, зарадвало се, че ще порасне голямо колкото лъва. Седнало до огъня, понатоплило се и задрямало.

Лисицата рекла:

— Котанчо, виждам, че много си уморен. Легни да спиш, пък аз ще се пошетам малко. Нещо ми е весело, никак не мога да заспя.

Котето легнало, като се свило на кълбо, край огъня, а Кума-лиса отишла в селото, влязла в курника, дето я водило котето, и издавила всички кокошки. Пренесла ги една след друга и ги скрила в дупките. Върнала се в къщи и чува, че котето хърка в съня си — хър-мър, хър-мър. Кума-лиса

помислила, че то свири на гайда, па се завъртяла и хубаво се наиграла хоро.

На утринта Кума-лиса се разтичала из гората и се похвалила на всички животни, че си намерила побратим, който свири на гайда. Животните пожелали да видят този прехвален гайдар и помолили лисана да ги заведе в къщата си, да послушат свирнята му.

— Това не е проста работа — рекла Кума-лиса. — Сгответе най-хубави гозби и ни поканете като на сватба и тогава да дойдем, та да видите чудо.

Животните се съгласили. Заклали два овена, три бивола, шест крави и няколко диви кози. Сложили ги в един казан да се варят и пратили зайко, като бързоходец, да покани Кума-лиса и нейния гайдар.

Зайчето оперило дългите си уши и завчас стигнало до лисината къща. Но дружината му поръчала да не се среща сам с гайдаря, а да повика най-напред Кума-лиса и на нея да каже за поканата: „Да заповядате заедно с гайдаря на богата гозба, като на сватба, че всичко е готово“. После да се върне бързо, та когато дойдат гостите, да видят всички домакини заедно.

Зайчето изпълнило поръката и като се връщало назад, рекло си: „Че кой ще ме види, ако се отбия от пътя и се скрия в някой храсталак, та да видя тоя прехвален гайдар?“ Щом помислило това, и свърнало от пътя в една гъста шума, но дългата му опашка останала отвън и се веела от вятъра. И ето слуша по едно време, че идва гайдарят, надул гайдата, и Кума-лиса, грабнала две кърпи в ръцете си, върти се и играе хоро.

Като дошли до скритото зайче, гайдарят зърнал опашката му и помислил, че е мишка, та скочил и я докопал с острите си нокти. Зайко изврякал от болка и скочил далеч да бяга, а опашката му останала в ноктите на котето и то я закичило на главата си.

Зайко, където бягал из пътя, река от кръв текла след него, но той едва успял да отиде при другите животни и да си

отдъхне. Но от страх нищо не могъл да скрие и всичко им разказал.

— Аз не мога да се спра в тази гора от тоя страшен гидия-делия! — рекъл зайко. — Ще бягам много надалеч, пък вие, както знаете.

Това рекло уплашеното зайче и дим да го няма. Животните не искали да повярват разказа му, НО като виждали, че опашката му я няма и река от кръв тече, всички се изплашили: по-страхливите избягали да се крият надалеч, а по-смелите се скрили наблизко, та да видят страшния гайдар, па после да бягат.

Дивата свиня се заровила в събраната шума около казаните, баба Меца се покачила на един крив дъб, а костенурката — по-далече, на една висока могилка.

Котето и лисицата пристигнали на поляната, дето врели казаните с гозбата, но никой не ги посрещнал да им каже: „Добре дошли!“ Котето свирело, а Кума-лиса скачала, та играла хоро и обикаляла казаните.

Дивата свиня оперила едното си ухо, да чуе гайдата. Котето чуло шума и се обърнало, та видяло черното ухо на свинята. Помислило, че е мишка, и скочило, та я ухапало. Свинята ревнонала; та цялата гора екнала. Баба Меца, като чула страшния рев, уплашила се и паднала от кривия дъб, та си строшила кръста и оттогава ходи на четири крака. Дотогава ходела на два като човек! Костенурката се търкулнала от могилката и от камък на камък — кората ѝ се напукала и оттогава кората на черупката ѝ е шарена. А на дивата свиня от страх и от силното виене изскокнали двата предни зъба и се протегнали извън устата ѝ, та и до днес така стоят.

А котето, като видяло, че толкова се боят от него дивите животни, станало господар на гората.

Една дръж — двеста махни

Събрали се лисицата и котката. Наговорили се да отидат заедно и да търсят нещо за ядене. Отишли в една градина, имало зрели круши и рекли да си хапнат. Котката рипнала, та се качила на крушата, а лисицата отдолу само блещела очи в крушите. Котката захванала да пуца круши от дървото, лисицата ги събирала. А котката била с къса опашка, та лисицата ѝ казвала „къса“, а лисицата била лиса, та котката я викала „лиса“. Лисицата рекла:

— Къса, къса, ако се зададе стопанинът на крушите с кучетата, коя ще хванеш?

— Мен ми е лесно — рекла котката. — От крушата долу, а оттам — хоп на друго дърво. А ти, лиса, какво ще правиш ДОЛУ?

— А, аз знам двеста и двајсе — рекла лисицата, — натам с опашката, насам с опашката и кучетата ще ми гонят само опашката, а аз ще си избягам.

— Море, лисанке, една дръж — рекла котката, — махни двеста и двајсе.

Както си приказвали така, ето ти и стопанина на крушите и захванал да насъсква кучетата. Котката си знае едната: рипнала от крушата долу, оттам се качила на друго дърво и се скрила в клоните. А лисицата с нейните двеста и двајсе погнали я кучетата. Тя беж, кучетата по нея; тя кръшкала насам-натам, мамила ги, а те я стигнали и хванали за опашката. Лисицата се дръпнала, колкото може, и опашката се прекъснала, та едва се спасила с мъка.

После лисицата се ядосала, че на котката нищо лошо не се СЛУЧИЛО, а тя хем по-хитра, хем останала без опашка. Па като си отминал стопанинът с кучетата, отишла под дървото и почнала да се присмива.

— Къса, къса, защо си такава къса?

Лисицата искала да разсърди котката, да слезе от дървото и тя да я удави. Ама котката си седяла кротко горе и думала:

— И аз къса, и ти къса! Една дръж, махни двеста и дваесе!

Хитрото лисиче

Кума-лиса имала няколко малки лисичета. Като поотраснали малко, тя взела да ги изрежда едно по едно, да я придружават, като ходи на лов, та да ги учи на хитрост. Тя искала рожбите ѝ да станат умни и досетливи като нея.

Веднъж взела всички лисичета и ги завела на Витоша. Там ги учила как да се крият, как да ловят зайци, как да вземат кокошки. Докато другите лисичета си играели, тя поседнала с най-малкото до едно дърво и се поразгледала наоколо си. Видяла, че някъде на Стара планина гори огън, и рекла на лисичето:

— Ела, чедо, да се поогреем на огъня, па ще ходим в къщи.

Лисичето седнало до майка си, па току подскочило:

— Защо подскочи, чедо? — попитала изненадана лисицата.

— Ох, мамо, падна искра, та ме изгори по брадата! — приплакало малкото лисиче.

Лисицата се засмяла радостно:

— Мило мамино детенце, ти вече можеш само да се храниш, защото си по-хитро от мене!

Тя станала и тръгнала сама към дупката си. Била вече спокойна за рожбата си, която станала по-хитра от майка си.

Болен здрав носи

Болен здрав носи

Един гладен вълк шетал из гората. От глад едва гледал. Отдалеч го видяла лисицата и се усмихнала. Тя познала, че вълкът е гладен, няма много сили, едва върви, и тозчас решила да му отмъсти и за голямата сила, която имал, и за смелостта му, и най-много за здравите му зъби. Тя само с хитринка се опитвала да преживява и винаги, когато могла, показвала на вълка, че тя е по-умна и по-хитра от него и по тоя начин отмъщавала за силата му. И сега, като го видяла такъв гладен и уморен, помислила си да го направи за присмех на другите. Отишла при него и заподскачала, подсмивала се радостно, търкаляла се.

Кумчо-Вълчо Я погледнал сърдито и рекъл:

— Що има, кумице? Що си толкова весела и радостна?

— Как няма да съм радостна, кумче? — рекла лисицата.

— Весела съм, сита съм, сега ми е паднало сърце на място.

— Какво се е случило, кумице, че най-после и твоето сърце е легнало на мястото си? — попитал вълкът учудено.

— Ох, кумче, кумче, да знаеш каква сватба са вдигнали в селото, що ядене има, що пиене, УМ да загубиш. Па мен ме поканиха и аз сгризах набързо две–три печени кокошчици, пък се сетих за тебе: какво ли прави кумът, рекох си, та и той не дойде на тая богата сватба, да си хапне от сготвените агънца и от печеното теле.

— Кума-лисо! — надигнал се изгладнелият вълк. — Веднага ме заведи на сватбата, че както съм изпосталял, и теб ще изям.

— Да вървим, Кумчо, да вървим! — забързала Кума-лиса.
— Ще те заведа на тази богата сватба, та цял живот да помниш и разказваш.

Тръгнали. Вървели, вървели и стигнали в селото. А тогава къщите били малки, ниски, покрити със слама. Вълкът и лисицата скочили на покрива на една къща, дете имало сватба, и Кума-лиса погледнала през комина. По едно време рекла:

— Ууу, силна ракия, брей, изгори ми устата!

— Кумице, ама дават ли ти да пиеш? — попитал Кумчо-Вълчо.

— Дават, кумче, дават! — рекла Кума-лиса и пак мушнала главата си в комина. — Ууу, колко хубаво е изпечено това пиле и с масло е полято. Е, тия хора знаят как да приготвят вкусни пиленцата.

Кумчо-Вълчо облизал устата си и побутнал лисицата:

— Кума-лисо, чакай сега и аз да похапна малко. Гладен съм!

— Ела, Кумчо, ела! Ето, застани ТУК на моето място и пъхни главата си в дупката.

Кумчо-Вълчо пъхнал главата си през комина и лисицата, като го бутнала, той паднал право на сватбарската софра. Развикали се сватбарите, разтичали се, грабнали кой дърво, кой вила и погнали вълка. Той, горкият, едва избягал в гората, пребит от бой.

Докато сватбарите гонели Кумчо-Вълчо, лисана слязла през комина в стаята. Там до огнището стояла само невестата. Лисана залапала бързо яденето, дете било на масата. После видяла едно гърне с кисело мляко и пъхнала главата си в млякото. Невестата я видяла, грабнала машата и тупнала лисицата по гърба:

— Шшшът, червена котано, какво си нападнала млякото?

Кума-лиса се измъкнала и беж да я няма. Ама в бързането цялата ѝ глава била омацана с мляко. Като стигнала

в гората, излегла се и помислила: какво ли стана с Кумчо-Вълчо? Дали го пребиха? И както си мислела така, изведнъж видяла вълка, едва пристъпвал от болки. Тя започнала да пици и да нарежда:

— Олеле, майчице, пребиха ме тия лоши хора. Олеле, майчице, само по главата ме биха, та мозъкът ми изтече.

Вълкът се послушал и познал гласа на лисицата. Полека, полека стигнал при нея:

— Олеле, кумице, пребиха ме! — оплакал се той.

— Ох, кумче, кумче, мене ме пребиха. Костите ми счупиха, мозъка ми изкараха. Я погледни ми главата, целият мозък е разсипан. Не мога да се отмъкна до къщи, да си умра при децата, да ме не разнасят тук ордите и враните.

Кумчо-Вълчо, като я слушал как рони сълзи и как нарежда, дожаляло му и рекъл:

— Ще ти помогна, Кума-лисо, да си отидеш до къщи. И аз съм пребит, ама мозъкът не ми е изтекъл. Ти съвсем си съсипана.

Навел се Кумчо-Вълчо, Кума-лиса скочила на гърба му и се усмихнала. Повървели малко, вълкът едва пристъпвал от болки, а Кума-лиса не могла да се сдържи от радост, че болният я носи, та си рекла:

— Болен здрав носи, болен здрав носи!

— Какво казваш, кумице? — позапрял се Кумчо-Вълчо.

— Нищо, нищо, Кумчо! Бая си на болната глава, дано ми пооздравее, та да си видя къщата.

Пак тръгнал Кумчо-Вълчо И Кума-лиса занарежда:

— Болен здрав носи, болен здрав носи!

— Потърпи, кумичке, потърпи, сестричке! — замолил я Кумчо-Вълчо. — Скоро ще стигнем у вас, потърпи още малко!

А Кума-лиса примирала от смях и пак думала тихо:

— Болен здрав носи, болен здрав носи!

Кумчо-Вълчо се поослушал добре и разбрал приказките на лисана. Ядосал се люто и я изхвърлил от гърба си:

— Чакай сега да видя кой е болен и кой здрав! — И като се спуснал към нея...

Бягала Кума-лиса, бягала, колкото сили имала, ама вълкът здраво напирал с всички сили, та не усещал болките си. Лисицата се вмъкнала в дупката си, ама Кумчо-Вълчо я сграбил за едната нога. Тя приплакала от болка, но завикала високо:

— Дръж, вълчо, корен, дръж, вълчо, корен!

И вълкът, нали си е глупав, пуснал ногата на лисицата и ухапал един корен. Лисицата изпищяла:

— Олеле, майчице, ногицата ми отиде! Олеле, майчице, ногицата ми изяде!

Кумчо-Вълчо, като ЧУЛ това, настървил се още повече и дърпал с всички сили, докато изкъртил зъбите си.

Лисицата, доволна от това, че е отмъстила на Кумчо-Вълчо, и сега ходи сама и напада селските курници. А Кумчо-Вълчо, когато си спомни за хитрината на Кума-лиса, притъмнява му пред очите и изяжда всичко, каквото му падне.

Каквото търсил — намерил

Едно време един стар вълк обикалял около кошарите, за да изварди нещо за хапване. А една овца излязла из кошарата и започнала да пасе трева на поляната. Вълкът я издебнал и се приближил до нея:

— Хей, овцо, ще те ям!

Овцата се уплашила и я втресло от страх, ама ѝ дошло на ума, та му рекла:

— Аз разбрах, че ще ме изядеш, ама хайде да се спогодим да ме почакаш малко да поиграя на тази хубава тревица. Ти хем ще ме погледаш, хем ще ми се порадваш и ще ти се отвори по-добър апетит.

— Бива! — рекъл вълкът и се облизал сладко.

Овцата започнала да подскача, да играе полекичка, после по-бързо, по-бързо и като започнала да скача, докато вълкът да се усети, тя скочила в кошарата. Вълкът се пукал от яд, как така да му влезе овца самичка в ръцете, че след това да го измами!

От яд тръгнал да върви към гората. Както си вървял така разядосан, стигнал до една долчинка, а там някаква коза яла листа и жълъди. „Ха — рекъл си вълкът, — овцата ме измами, ала козата не ще да може да се измъкне!“ Забързал и скоро я настигнал:

— Хей, козице, ела по-близо, че ще те ям!

Козата се стреснала, уплашила се, като видяла кръвясалите очи на вълка, а и нямало като как да се спаси.

— Ех, вълчо, ще ме изядеш, виждам. Нали съм ти в ръцете и си по-силен — твоя съм. Само ти се моля, почакай ме да подскокна ей на тия камъни, да си попея, да се порадвам на късия си живот, а ти хем ще ме погледаш, хем ще ми се порадваш, а и повече ще огладнееш, та сладко ще ме изядеш.

Вълкът се съгласил. А камъните били в такава дълбока долина, че не вълкът, а пиле да рече, не може да хвъркне на тях. А козата подскочила дяволито на един от тях, после на друг, на трети и докато вълкът да се усети, тя изчезнала зад баира.

Изгубил и козата с глупавия си ум. Вълкът се налютил още повече и тръгнал, накъдето му очи видят. Така връхлетял на една поляна, дето пасяло самичко магаренце.

— Хей, магаре, примирам от глад! Двама ме измамиха, но сега ще изям теб! — провикнал се вълкът.

— Ох, вълчо, аз толкова тегля от един лош стопанин, който е направил гърба ми като решето, и аз само съм решило да се спасявам от този тежък живот. Много хубаво стана, че те срещнах, и ето сега ще застана така и ще се нагодя, да можеш по-лесно да ме изядеш. Ама преди това искам да ти се похваля с една новина. Вчера разнасяха някаква заповед за магаретата и на всяко от нас лепнаха по една на подковите ни. А аз нали съм глупаво и просто магаре, не зная да чета и не разбирам какво пише в тая заповед. Ти, вълчо, можеш ли да я прочетеш?

— Обърни се да я видя! — рекъл вълкът. Магарето повдигало ту единия крак, Ту другия, а вълкът, като не видял никакво писмо, започнал да чете клинците по подковите и да казва:

— В заповедта пише, че на стари вълци се падат млади агънца; на по-млади вълци — по-стари овчици; това е плочата и има един гвоздей, два, три... — И така започнал да брои. А през това време магарето набрало сили и като се втурнало, ритнало така силно вълка по главата, че той паднал в несвяст на земята и то избягало.

По едно време вълкът се свестил, поогледал се, поразмислил се за патилата, които претеглил, и взел сам да се хока: „Найдох овцата, тя ме измами и избяга; найдох козата и тя ме измами хитро. Че не ми стигна това, ами и едно магаре ме измами и ми разби главата. Какво ми трябваше на мене, гладния и стар вълк, да ми играят и пеят, да ме карат да чета заповед? Моят баща не беше учен, не знаеше да чете, не обичаше да му пеят и играят и никога гладен не остана. Да има сега някой да ме бие, че да ме бие, че да ме бие, и да ми не казва защо ям бой.“

Докато си приказвал така сам вълкът, един овчар, който бил скрит в храстите, изскочил и с една дебела тояга започнал да налага вълка по гърба. А той, горкият, едвам успял да се

измъкне от тежките удари на овчаря и избягал в гората, като сам си казвал: „Каквото си търсих, такова и намерих.“

Пари, кумице!

Една баба имала агънце. Всеки ден ходила да му бере зелена тревица и го поила със студена водица. Всякога, когато се връщала у дома, тя викала с тънък глас:

— Агънце–багънце! Отвори на баба, да ти даде баба зелена тревица и студена водица.

Веднъж вълкът случайно научил, че бабата има агънце. Разучил кога и какво прави бабата, проследил я един ден, когато тя отишла да бере трева, той застанал пред вратата и взел да вика с дебел глас:

— Агънце–багънце! Отвори на баба, да ти даде баба зелена тревица, студена водица.

Агънцето познало, че това не е гласът на бабата, та рекло:

— Подай си ногата да я видя!

Вълкът подал ногата си и агнето изблеяло:

— Крачето на моята баба е гладко, гласчето — тънко. Ти не си моята баба!

Вълкът отишъл, та си заковал един гвоздей на гърлото, обръснал ногата си, па отишъл и взел да вика с тънък глас:

— Агънце–багънце! Отвори на баба, да ти даде баба зелена тревица, студена водица!

Агнето рекло:

— Подай си ногата да я видя!

Вълкът си подал ногата. Агънцето видяло: крачето гладко и гласчето тънко, та отворило и вълкът го налапал. Бабата дошла и започнала да вика:

— Агънце–багънце! Отвори на баба, да ти даде баба зелена тревица, студена водица!

Агънцето се не обаждало. Бабата блъснала вратата, тя се отворила и що да види: костите на агънцето лежали зад вратата.

Тогава бабата свикала всички животни и им рекла:

— Който от вас се наеме да лапне жив въглен, ще го направя кем!

Никой се не наел. Само вълчо се полакомил да стане кум, та взел един голям горещ въглен и го налапал. Изгорил го въгленът, но вълчо търпял. Всички му казали:

— Ти ще си кумът!

Бабата изкопала един ров, наклала в него буен огън, турнала отгоре една дъска, па поканила кума да седне на дъската. Вълкът, нали е кум, отишъл седнал, но след малко взело да му пари, та рекъл:

— Пари, кумице!

Бабата рекла:

— Няма, кумче, няма! Защото седиш на дъската, затова се е сгорещила.

Вълкът пак седнал, но го пригорило още по-силно, та рекъл:

— Пари, кумице! Бабата се усмихнала:

— Няма, кумче, няма! Дъската се е напекла от слънцето, та затова пари.

Вълкът пак седнал, но тоя път силно му припарило и той извикал:

— Пари, кумице!

И още неиздумал, дъската прегоряла и вълкът паднал в рова. Бабата грабнала една мотика, взела да удря отгоре и да вика:

— Къде е, кумче, агнето? Къде е, Кумче–вълче, агнето? И удряла, удряла, докато убила вълка.

Качанче-огрибанче

Събрали се мечката, вълкът, лисицата, заекът и таралежът, па рекли:

— Чуваме, че тази зима щяла да бъде голяма и тежка, затова хайде да си съберем зимнина.

Лисицата рекла:

— Ти, вълчо, трябва да донесеш няколко овце и да ги направим пастърма.

Мечката се обадила:

— Вълчо ще донесе пастърмата, ти ще приготвиш една–две кокошчици, зайко ще набере моркови и зеле, а тарльо ще намери скривалище, дето ще скрием зимнината.

— Добре ни редиш нас, бабо Мецо — рекла лисицата, — а не казваш ти какво ще направиш за зимовина.

— Право да ти кажа, лисанке — усмихнала се мечката, — през зимата аз не ям много и затова ще се помъча да посъбера мед.

Вълкът се обадил:

— Да ви кажа право, и мен вече ми омръзна месото и аз искам да ям през зимата мед. Ще ходя с баба Меца да й помагам.

— Щом е за мед, и аз много обичам — подсмихнал се тарльо. — Аз имам малки и слаби зъби, та не мога да ям нито

месото, нито зелето, нито морковите. Ще отида с баба Меца за мед.

— Къде всички, там и аз — провикнал се зайко. — Не смея сега да слизам в градините, че хората прибират вече всичко и все из полето се въртят. А аз, да ви кажа правичката, много обичам мед и затова ще отида с баба Меца.

— Че и моята работа не е много лека — рекла лисицата. — Вие не знаете колко труд ми струва едно влизане в курника: трябва да стъпвам леко, да не ме усети стопанинът, да гледам с четири очи да не попадна на куче, да съм силна и бърза, та да замая кокошките, преди да почнат да кудкудякат и да дигат врява. Тя, моята, е страшна и опасна работа. А, виж, да се събира медац е много лесно — няма кучета, няма хора.

Съгласили се всички, че най-добре и най-полезно ще бъде, ако през тежката зима се запасят с мед.

— Вие отивайте да събирате мед — рекла лисицата, — а пък аз да намеря каца. То мед лесно се събира, ама в какво ще го сложим!

И тръгнали да събират мед мечката, вълкът, заекът и таралежът, а Кума-лиса отишла да търси каца. Пообиколила насам-натат и не щеш ли, видяла в реката една каца, пълна с вода. Върнала се, повикала вълка, цамбурнали кацата и излели водата, а после лисицата домъкнала едно въже, завързала кацата, впрегнала вълка и карай, карай, та в гората. Тогава и тя тръгнала с дружината си за мед. Събирали цяло лято и есента кацата била пълна. Захлупили я хубаво и си дали дума: когато дойде първият студ, да се съберат при кацата и заедно да я отхлупят.

Речено–сторено. Всеки отишъл по своя път. Но лисицата била лакома и нямала време да чака зимата. Един ден тръгнала към кацата и за зла беда насреща ѝ изскочил Кумчо-Вълчо.

— Добър ден, кумице! Живо ли си, здраво ли си? Къде си тръгнала?

— Па добре съм, кумче, много съм добре. Имам си една кумица, па сега родила, та ме викат да кръщавам. Тръгнала съм на веселба.

— Да дойда ли и аз с тебе, кумице? — попитал вълкът.

— Хубаво би било да дойдеш, кумче, ама моите кумци имат пусти лош обичай децата да кръщават само жени. Иначе, защо да не дойдеш, нали сме си такива добри приятели, като роднини се имаме.

— Е, ха със здраве, кумице! Щом имат такъв обичай кумците ти, трябва да го пазиш. Пък здраве да има, ще се съберем и друг път.

Лисицата свила набързо и приклепнала да пази къде ще отиде вълчо. А той, съгледал едно стадо агнета, се пуснал към тях и забравил лисицата. Тя отишла при кацата, отхлупила я и близнала медац. А той бил толкова сладък, че тя не могла да се откъсне от него. Близала, близала и облизала кацата толкова, колкото всички съдружници да ядат. Като хапнала добре медац, лисицата похлупила кацата и тръгнала весела из гората и, хоп, Кумчо-Вълчо пак пред нея.

— Ха добра среща, кумице, как кръсти детето?

— Чудих се, кумче, чудих се какво име да измисля, пък най-после рекох „начиналче“.

— Че какво е това име „начиналче“, кумице? Как се сети да го измислиш?

Лисицата се усмихнала:

— Ох, КУМЧО, да знаеш, и моята не е лесна работа. Имам няколко кумици и всички ще имат деца тази есен и зима. Днес кръстих първото дете и започнах началото на кръщенетата, та затова рекох „начиналче“.

Вълкът повярвал думите на лисицата, поприказвали за едно-друго и се разделили. След време лисицата пак тръгнала към кацата и пак срещнала вълка.

— Пак отивам да кръщавам, кумче. Родила и другата кумица.

— Носи си много здраве, кумице, па измисли хубаво име на детето, да се гордее с името си.

— Ще мисля, Кумчо, докато отида, все ще мисля. Иди си и ти със здраве.

Пак приклепнала лисицата да пази накъде ще отиде вълкът и като видяла, че той върви далеч от кацата, отишла и махнала капака. Пъхнала си главата в кацата и яла, яла, яла, изяла меда до половината. Облизала се сладко, сладко, похлупила кацата и беж да я няма. Минало се някой ден и друг и срещнала пак вълка:

— Как кръсти детето, кумице?

— Това дете кръстих „досредалче“!

— Бре, кумице, какво име си измислила? Как ти дойде на ума?

— Ама ти нали ми поръча да измисля хубаво име на детето и, рекох си, хубаво ще бъде това име, което никой друг го няма, та затова рекох си „досредалче“ никои и никога не е кръщавал, хайде така да бъде.

— Е, да си жива и здрава, кумице, и кръщелничето ти да е живо. Ще го помня с това име и ще го приказвам.

И всеки тръгнал по своя път. Но лисицата, научила се да яде мед, вече не могла да се сдържа. Наумила се да изяде целия мед и сън нямала. Отишла един ден, изяла до капка меда и търкулнала кацата. Тъкмо излязла из шубрачките и Кумчо-Вълчо пак насреща.

— Ха, кумице, ние пак тук се срещаме? Ти къде така и по това време?

— Връщам се от кръщене, Кумчо. Роди и последната ми кумица, та ме викаха да свършим тая работа, преди да падне снегът. Кръстих и си отивам вече доволна, че няма да имам главоболие да кръщавам.

— А как кръсти детето, кумице?

— Кръстих го „качанче-огрибанче“, вълчо. Рекох си: това е последното дете, да му сложа хубаво и чудно име, та светът да се чуди с него.

— И хубаво си се сетила, кумице — похвалил я вълкът. — Хубавото име прави и хубави работи. И аз искам да кръстя някое дете, ама не съм си намерил кумица.

— Здраве да има, вълчо, и това ще стане. Речеш ли да правиш нещо, зная те теб, ще го направиш. А сега, ха иди си със здраве и ще се видим, когато дойде големият студ при кацата с меда.

Минала есента и паднал първият сняг. Зайко прескочил една заран до мечката и рекъл:

— Бабо Мецо, хайде да идем при кацата с меда!

— Остави ме, зайко, аз съм сита, имам няколко пити мед от лятото и сега ми е студено, спи ми се, никъде не ми се ходи. Иди и викни другите, аз ви подарявам моята част. Имам си, каквото ми трябва, пък съм и стара, не съм за ходене в това студено време.

Зарадвал се зайко, че ще яде повече мед, и хукнал да вика другите съдружници. Събрали се и отишли в гората на мястото, дето оставили кацата. Гледат — няма ни каца, ни чудо! Бре, къде е кацата? Слезли малко в надолнището и видели празната каца, търкулната и покрита със сняг. Развикали се, разпищели се: кой е изял меда!

Лисицата рекла:

— Аз не съм! Мога да ви се закълна в трите кръщелничета: Начиналче, Досредалче и Качанче-огрибанче, че не съм минавала ОТТУК. Ама да не си грешиме душата, нека отидеме някъде на топло, да легнем и като преспиме там, ще видиме сутринта по устните на всеки от нас: който е изял меда, устните му ще бъдат намазани с мед.

Съгласили се всички, отишли под някакво голямо старо дърво и легнали да спят. През нощта лисицата станала и с малко мед намазала устата на таралежа. Заекът, нали е страхлив, не бил заспал и под око, видял какво направила лисицата. Щом тя легнала и заспала, зайко скочил и беж да го няма. Станали сутринта и лисицата, като погледнала таралежа, усмихнала се:

— Ех, тарльо, тарльо, знаех си аз, че ти си изял медаца, ама, рекох си, да видят и другите.

Докато таралежът се чудел и оглеждал, вълкът скочил да го разкъса, ала тоя се свил на кълбо и се търкулнал из стръмнината. Лисицата рекла:

— Медът излезе на устните на таралежа, зайко избяга, сигурно и той е помагал, ама мисля си, че те само двамата не са могли. Ти си ги подучил и ти си изял най-голям дял.

— Не съм, кумице — заоправдавал се вълкът. — Къде ти ще се сетя за мед през лятото, когато има толкова агънца и яренца из полето.

— Може и да си прав, Кумчо — рекла лисицата, — ама искам да те водя на едно свето място, да се закълнеме.

— Да отидеме, кумице, чист съм като бял хляб, и където и да ме водиш, ще се кълна.

Тръгнали лисицата и вълкът в дълбокия сняг. Имало страшна буря, духал силен вятър и те едвам пристъпвали. По едно време лисицата се подхлъзнала и паднала, от умора не могла да извика и замръзнала в снега. Вълкът вървял сам и не се сещал да се обърне да види дали Кума-лиса върви след него. Когато стигнал до едно по-закътано от вятъра място, той се обърнал, ала от лисицата нямало ни помен. Приседнал умореният вълк и се помъчил да си спомни лисицата с добро. И спомнил си, че през лятото той често я срещал все около онова място, дето били скрили кацата. Спомнил си и имената на кръщаваните от лисицата деца: Начиналче, Досредалче, Качанче-огрибанче, въздъхнал и рекъл:

— Нека ти бъде лека смъртта, кумице. Ти право ми казваше за меда, ама аз, глупакът, не можах да се сетя. Когато ми каза имената на Начиналче и Досредалче, можех и да не се сетя, ама когато ми каза Качанче-огрибанче; трябваше да се ударя в главата и да се сетя, че ти си изяла меда, огребала си кацата и си свършила с кръщавките. Ех, вълчо, вълчо, щом не знаеш Качанче-огрибанче, сега огрибай снега и залъгвай гладната си душа.

Като рекъл така вълкът, приспало му се и той потънал в дълбок сън. Колко е спал, никой не знае, но когато минах оттам и го видях, познах, че никога няма да се събуди.

Подплашените вълци

Сдружили се волът, магарето, овенът и козелът и решили да бягат от господарите си, да поживеят на свобода, далеч от хората. Магарето задигнало едни дисаги, пълни с храна, волът взел един чувал, напълнил го със сено. Натоварили на гърба на магарето дисагите и сеното и тръгнали. Като вървели из пътя, намерили една вълча глава.

— Овенко, я вземи вълчата глава и я турни в дисагите! — рекъл волът.

Овенът бил силен, ама страхлив, побоял се да вземе вълчата глава. Поозърнал се и подминал. Тогава козелът, който бил слаб, ама безстрашен и смел, грабнал главата и я скрил в дисагите. Вървели, вървели и стигнали в една гора. Видели, че на едно място гори огън. Рекли да отидат там, да се претоплят малко. Като отишли, що да видят! Край огъня наседали глутница вълци и варели каша.

Животните им рекли:

— Добър вечер, приятели! Вълците отговорили:

— Добре дошли, приятели. Ние още варим кашата, и месото само дойде.

Овенът се престашил и рекъл:

— Ех, приятели, ако е за месо, то и ние носим. — И извикал на козела: — Я извади месото из дисагите!

Козелът бръкнал и извадил вълчата глава. Волът се обадил:

— По-голямата извади. Защо вадиш тази? Дай по-голямата, че нали виждаш колцина се събрахме, трябва да има за всеки да хапне.

Козелът пак бръкнал в дисагите и показал вълчата глава:

— Тази ли?

Другите извикали:

— Не, не тази! По-голямата извади.

Козелът пак слагал главата в дисагите и бъркал, бъркал там нещо, покаже я и пак пита:

— Тази ли, приятели? И всички отговаряли:

— Не, по-голямата, по-голямата дай!

Вълците, като слушали тоя разговор, уплашили се: „Тия са избили нашите побратими, докато дойдат дотук. Какво ли ще се СЛУЧИ С нас.“

Единият вълк рекъл:

— Я да отида да донеса вода, че кашата извря. Трябва да я долеем! — Отишъл в гората и не се върнал.

Другите вълци почакали, почакали, па един рекъл:

— А бре нашият побратим нещо много се забави. Я да отида да видя що е станало и по-бързо да донеса водата. — Отишъл и той и хванал гората.

След него и другите вълци един след друг избягали всички. Останал само един и той бил доста стар. Овенът му рекъл:

— Вълчо, къде избягаха твоите побратими? Щяха да донесат вода за кашата и не се върнаха.

Вълкът отговорил:

— И аз се чудя, какво ли стана с побратимите ми? Дали нещо им се случи в гората? Аз ще отида да погледна и ще се върна! — рекъл и изчезнал като дим в гората.

Тогава приятелите се разположили спокойно. Изяли вълчата каша, пийнали си водица и легнали да преспят. Вълците се не върнали и на другия ден и изчезнали из тази гора. Така животните шетали из гората и живеели свободно и честито.

Вълкът и лисицата на лов

Срещнали се вълкът и лисицата в гората.

— Що правиш, кумице? Как живееш? — попитал Кумчо-Вълчо.

— Добре съм, Кумчо-Вълчо, добре съм! Ами ти какво правиш, къде си тръгнал?

— Тръгнал съм на лов, кумице. Като е здрав вълчо, иска му се и да хапне.

— Ами да вървим заедно, кумчо? — рекла лисицата.

— Да вървим, кумице, да вървим! Нека сме си дружинка.

Тръгнали. Вървели, вървели и лисицата видяла една кокошка:

— Кумчо, я кокошка! — облизала се Кума-лиса.

— Остави кокошките, Кума-лисо! Срам е за мен да ловувам с кокошки. Нещо по-голямо, по-голямо трябва за мойта сила — рекъл вълкът.

Пак тръгнали. Вълкът попитал:

— Кумице, червени ли са ми очите?

Лисицата го поизгледала и рекла:

— Червени са, Кумчо-Вълчо, червени, та дори кървави.

— Е, тогава ще имаме хубав лов, кумице. Ще ядем конско месо — рекъл гордо вълкът.

Вървели, вървели и стигнали до едно село. Край селото течала река и там се къпели гъски. Кума-лиса завъртяла опашката:

— Кумчо, я виж, гъски!

— Гъски ли, кумице! Та това е срам за мен! Нещо по-голямо, по-голямо трябва. Я виж, кумице, червени ли са ми очите?

— Червени, Кумчо-Вълчо, червени, та дори кървави! — смирила опашка лисицата и пак погледнала жално към гъските.

— Е, щом са червени очите ми, Кума-лисо, ще хапнем конско месо! — рекъл гордо вълкът и пак потеглили.

Стигнали в полето. Видели един кон да пасе вързан. Лисицата веднага извикала:

— Кумчо, я виж, в ливадата пасе кон.

— Добре, кумице! — рекъл вълкът. — Виж, конят е тъкмо за мен, може и вол, и бивол, и крава, всичко, което е едро, е за Кумчо-Вълчо. А ти ми показваш гъски, кокошки — то това е женска работа. Я погледни пак, червени ли са ми очите?

— Червени са, Кумчо-Вълчо, червени, та дори огнени. Като ги гледам, виждам как пламъци горят там.

— Тогава, кумичке, готви се за конско месо!

Вълкът отишъл при коня, търкулнал се пред него, преметнал се и конят отишъл да го подуши. Тогава вълкът скочил, хванал го за шията и забил острите си зъби. Удавил коня. Дошла лисицата, разкъсали месото, натоварили се кой колко може да носи и се разделили.

Лисицата вървяла сама с товара месо и си мислела: „Че то не е много трудно да се удави кон! А аз какво правя! Ям само гъски и кокошки, ходя по кокошарниците и бера толкова страх, да ме не усетят кучетата или стопаните, че може и куршум да ми пратят! Отсега нататък и аз, както Кумчо-Вълчо, ще си хапвам и конско, и говеждо, и биволско или овче месо!“ Така си мислила лисицата и си кроила големи планове за лов.

Веднъж, както вървяла замислена из гората, срещнала друга лисица и веднага рекла:

— Сестрице, хайде да отидем на лов.

Съгласила се другата лисица и тръгнали. Вървели, вървели, приближили едно село и видели на едно купище кокошки. Другата лисица рекла:

— Сестрице, я кокошки! Пък тази рекла:

— Кокошки ли? За мен ли са кокошки? Нещо по-голямо, по-голямо ми трябва. Я виж, сестрице, червени ли са ми очите?

Другата я погледнала и рекла:

— Не, не са червени.

— Ух мари, сестрице, речи: червени, червени!

Другата се почудила, па рекла:

— Червени са, сестрице, червени.

— Е, тогава ще ядем конско месо! — рекла лисицата, както и вълкът казвал.

След малко видели гъски. Другата лисица пак рекла:

— Сестрице, я виж гъски!

— Море остави се от тия гъски, сестрице! — разсърдила се лисицата. — За мен ли са гъски? Като видиш овца, вол, кон, бивол, ти тогава ми кажи, че си видяла лов, то е за мен. Червени ли са ми очите?

— Червени са, сестрице, червени.

— Ще хапнем тогава конско месце! — рекла лисицата, протегнала се и притворила очи.

На една ливада пасял кон. Другата лисица го видяла и рекла:

— Сестрице, ето кон в ливадата!

Лисицата, без да му мисли много, спуснала се към коня. Преметнала се през глава, търкулнала се, както видяла да прави вълкът, и конят отишъл да я подуши. Като усетил лисичата миризма, той хвърлил къч със задните си нозе и я убил на място. Другата лисица се уплашила и беж да я няма.

Глупавият вълк

Един гладен вълк тръгнал през полето да търси нещо за ядене. Гледа на една ливада пасе кон. Вълкът отишъл при него и рекъл:

— Е, кончо, аз съм много — гладен и сега ще те изям!

— Е, щом искаш, иде ме изядеш — рекъл конят, — ама баща ти така не правеше. Той, като рече да удави някой кон, най-напред му изваждаше със зъбите си подковите, че после го яде спокойно. Това е стар обичай на вълците и ти трябва така да направиш.

Вълкът послушал коня. Минал откъм задните му крака и отворил устата, да вади подковите. А конят, като се засилил, ритнал вълка със задните си крака и той се преметнал през глава и останал на място. Конят се дръпнал и избягал. Вълкът полежал доста време, свестил се и тръгнал отново да дири храна.

Както вървял, видял в една ливада два овена. Те пасели кротко, а покрай тях течала река. Вълкът ги наближил и рекъл:

— Конят ме излъга, ама сега ще изям вас!

— Е, то се знае, че ще ни изядеш — рекли овните, — ама ако да беше само един овен, а ние сме двама. Затова трябва да направиш, както правеше баща ти едно време. Той, когато речеше да яде два овена заедно, клекнеше на брега на някой вир, па караше овните да се надварват — кой овен изпревари да дойде при него, той го изяждаше по-напред.

Вълкът решил да прилича на баща си и клекнал на брега на един вир. А овните се засилили към него, бухнали го и двамата заедно и той се преметнал презглава и — цамбур във вира. Горкият вълк едва излязъл из водата целият мокър, козината му нагизнала. Той се поотърсил на слънцето, поразгледал насам-натам — няма нито овни, нито дявол наоколо му.

Тръгнал гладният и уморен вълк през нивите и видял едно магаре да пасе в житото. Извикал му:

— Хей, магарешки сине! Ти си дошъл тук да правиш пакост на хората, като им ядеш житото. Други твои побратими ме лъгаха, ама сега теб ще те изям. Няма да чакам много, ще те хрусна на два залъка!

— Е, Кумче-вълче, добре, че те намерих! — рекло магарето. — Аз цяла сутрин те търся тъдява и все не мога да те открия. Моят стопанин прави сватба, па си няма кум, та ме изпрати да те намеря и отведа, та да кумуваш. Хайде, кумче, качи се на гърба ми да те занеса в селото. Стопанинът ми е приготвил за тебе печени прасета, агнета, пилета. Ще има да ядеш и пиеш на сватбата и да помниш кога си кумувал.

А на вълка се приискало да бъде кум. Яхнал магарето и тоя носи, носи, та право в селото. Селяните, като видели вълка с магарето, развикали се: „Я, вълк! Я, вълк!“ И надигали кой тояга, кой кобилица, заобиколили го от всички страни. А магарето рекло:

— Виждаш ли, Кумчо, колко ти се радват селяните! Цялото село се трупа да те посреща.

— А защо идват с тояги и кобилици? — попитал вълкът.

— Е, такъв им е обичаят пусти, да посрещат кума с дървета — отговорило магарето.

Селяните се съгъсти около магарето и започнали да налагат вълка кой къде свари. Той едва успял да се промъкне между тоягите и беж да го няма. Отишъл на една поляна, клекнал там и взел сам да се съди: „Какво ти трябва на кон подкови да вадиш? Какво ти трябва на овни хатър да гледаш! Какво ти трябва на магаре кум да идеш! Ох, ох, биха ме, биха ме, та ми и кожата смъкнаха! Ама щом съм такъв див и глупав, сега трябва да има някой, че да ме наложи хубаво, та да ми дойде умът В главата!“

Вълкът и кучето

Едно овчарско куче остаряло. Овчарите нищо не му давали да яде. От глад и старост кучето едва ходело. Веднъж го срещнал един вълк и му рекъл:

— Какво ще ми дадеш да направя да те хранят овчарите?

Кучето рекло:

— Каквото искаш. Само направи, че ще умра от глад.

— Надвечер ще дойда да взема една овца — рекъл вълкът. — Ти ме погни, аз ще оставя овцата и ще избягам. Овчарите, като видят това, ще вземат да те хранят.

Кучето се съгласило.

Като захванало да се мръква, вълкът излязъл, хванал една овца и побягнал. Старото куче го погнало, отнело овцата и се върнало при овцете. Овчарите, като видели това, започнали да го хранят.

След няколко дни вълкът пак срещнал кучето и му рекъл:

— Аз ти направих добро, ама ти на мене какво добро ще направиш? Виж, че умирам от глад.

— У дома сега има сватба и е наготвено всякакво ядене — рекло кучето. — Ти влез в къщи и се наяж каквото ти душа иска. Виното е захлупено под дъската, ама от него да не пиеш, че лошо ще патиш.

Вълкът отишъл, влязъл в къщи, наял се хубаво и рекъл да си пийне малко винце. Пийнал мънинко, усладило му се, пийнал още мънинко, още повече му се усладило. Взел, та се напил хубаво и понеже му станало весело, започнал да вие. Като го чули сватбарите, спуснали се да го бият кой с какво намери. Вълкът едва избягал, отишъл при кучето и му рекъл:

— Аз ти направих добро, че почнаха да те уважават и хранят, а ти ме изпрати, да ме пребият. Искам да се бия с тебе!

Кучето рекло:

— Да се бием!

Вълкът отишъл и събрал всички зверове из гората: мечки, лисици и зайци; а кучето кого да вика? Отишло, та извикало котката и патицата и тръгнали да идат да се бият. Котката тръгнала напред, патицата след нея, а кучето останало най-отзад. А другарите на вълка се качили по дърветата, за да видят каква войска ще доведе кучето. Котката, като вървяла напред, си въртяла опашката ту на едната страна, ту на другата, а патицата по нея квакала:

— Ке—е, кеке—е, кеке—е—е.

Мечката, като ги видяла, рекла на вълка:

— Тук е лошо да седим, я виж котката вика: „Така ще ги сечем, па така ще ги сечем“, а патицата вика: „Така, така, така...“ — И се хвърлила от дървото, а вълкът по нея. Другите, като видели, че мечката и вълкът бягат, и те се разбягали кой накъде види.

Като отишло кучето с войската си на мястото, нямало нито вълк, нито никого. А мечката, като бягала, минала през една ръж, тъкмо изкласила, та като бягала, тежките класове, я удряли все отзад. Тя си помислила, че са куршуми, и започнала

да бяга още по-силно. Като излязла от нивата, вече ни се чула, ни видяла. Пък вълкът, като скочил от дървото, пуснал се право надолу из един сипей. Ония камъни след него — топур, топур, — а той си мислел, че ги хвърля кучето, та презглава и той вече ни се видял, ни се чул. След време се срещнали мечката и вълкът и той рекъл:

— Добре, че побягнахме, че ако бяхме седели, работата ни беше спукана. Като бягах из един сипей, като взеха да падат ония камъни по мене щяха да ме пребият.

— Ами мен питаш ли? — рекла мечката. — Аз като бягах из една ръж, ония куршуми като град валяха върху ми. Малко да бях се позапряла, и щяха да ме убият.

Глад се не търпи

Едно време вълците издавили почти всички домашни животни. Светът проплакал от тях. Хората не смеели да оставят нито кравите, нито воловете сами, а овците, агнетата, козите и другите животни затваряли в кошари с високи зидове. Уплашили се хората, че и тях ще нападнат.

Събрали се веднъж най-старите и най-мъдри хора и решили да измислят нещо, та да посмирят вълците. Едни казвали да не се дава на вълците нищо; други казвали, че не може без нищо, все трябва и те да ядат. Мислили, мислили и на края измислили така: всеки ден да се давана вълка по един килограм и половина; месо. Речено, сторено. Повикали главатаря на вълците, подписали договор: вълците се задължили да ядат само определеното им от мъдреците месо и да живеят в мир с останалите животни.

След това решение вълците си отишли. Не им било по волята, ама какво да правят: думата си е дума и трябва да се изпълнява. А главатарят им, който седял целия ден в съда, бил

много изгладнял. И както тръгнал да си върви, не щеш ли, на пътя срещнал една крава с телето. Поогледал се, поогледал се, па току нападнал и удавил и двете — и кравата, и телето. Стопанинът на кравата, който бил някъде наблизко, видял каква е работата и отишъл при съдията да му се оплаче. Съдията повикал пак най-старите и мъдри хора, па наредил да повикат и главатаря на вълците. Събрали се всички и съдията попитал вълка:

— Ти, вълчо, защо си удавил кравата и телето на този човек? Какво решихме ТУК, ти какво обеща и какво вършиш после?

Вълкът се усмихнал и рекъл:

— Аз изпълнявам обещанието си. Бях много гладен и срещнах кравата и телето, па нямах време да ходя в града и да търся кантар, но премерих и двете с очи, та така пресметнах: кравата тежи един килограм и телето половин, затова ги удавих и двете. Глад се не търпи, и изядох толкова, колкото вие сте ми определили, и колкото претеглих с моя вълчешки кантар!

Не се отказвал от навика си!

Един ден вълкът спрял свраката и ѝ рекъл:

— Сврако, хайде да бягаме! Не може да се живее вече в тази гора!

Свраката попитала:

— Е, какво не харесваш на гората, Кумчо–вълчо? Я погледни каква е хубава и при това пълна с храна!

Вълкът махнал с предния си крак:

— А бе гората е хубава, ама нали виждаш, че всичко е ревноло против мене! Къде и да стане пакост, все аз съм

виновен. Все по мене викат, все мене обвиняват. А от хората и от кучетата мира си нямам! Само да не ме усетят някъде, леле, леле, едва се спасявам от тях!

Свраката пак попитала:

— А къде мислиш да ходиш, Кумчо-Вълчо?

Вълкът отговорил:

— Ще отида в друга гора, където никой не ме познава и където хората са добри и кучетата кротки.

Ами като отидеш на друго място, Кумчо, ще си оставиш ли тука зъбите и навика? — запитала свраката.

Вълкът се засмял:

— Бре, сврако, че ти си била много глупава! Къде се е чуло и видяло, мари, да се оставят навик и зъби? Хей, че смешни неща питаш? Какво ще правя аз някъде си без навика да ям и без зъбите си?

Свраката подхвъркнала и заканително рекла:

— Ех, Кумчо-Вълчо, щом е така, където и да идеш, няма да си добре! Твоят навик е лош, зъбите ти са остри и затова всички викат против тебе. Може да живееш добре само ако нямаш вълчешки навик и вълчешки зъби.

Така се разминали свраката и Кумчо-Вълчо, който никога и никъде не могъл да стане добър и обичан.

Камилата съдия

Вълкът и лисицата се сдружили да ловят лов по планината. Ходили, шетали из долища и ридища и никъде нищо не намерили. Слезли от планината в полето. Както ходели из пътя, намерили една торба, пълна с хляб. Вълкът

лакомо започнал да яде, а лисицата грабнала хляба от устата му.

— Защо ми грабиш хляба от устата, Кума-лисо? — попитал вълкът.

— Защо го грабя ли! — зачудила се лисицата. — Нали сме другари, каквото и да найдем, братски ще го делим.

Взел вълкът да дели хляба. Отчупил едно малко парче за лисицата, а останалото започнал да яде. Разсърдила се лисицата и бутнала хляба, който вълкът оставил пред нея.

— Бре, вълчо, зер толкова малко ще ми дадеш ти на мене?

Вълкът се сопнал, лисицата се развикала и така се скарали люто, та не могли да се спогодят. Тъкмо по това време дошла една камила:

— Я стойте, стойте, приятели, да видя защо се карате!

Разказала лисицата, че както вървели заедно, намерили торбата с хляба и вълкът, като взел да го дели, делил неравно: на лисицата едно малко парче, а на него останал целият хляб.

— Аз ще го разделя справедливо — рекла камилата, — ама искам и на мен да дадете един дял.

Лисицата грабнала хляба и започнала да го дели на три, ама и тя не делила справедливо.

— Нито вълкът, нито ти, Кума-лисо, делите хляба справедливо. Аз ще го издигна нависоко и каквото падне, това ще грабите.

Лапнала целия хляб в устата си и дигнала нагоре глава, проточила дългата си шия и заяла спокойно. Вълкът и лисицата останали с празни ръце. Камилата си яла спокойно, тия преглъщали и само като паднела някоя троха от устата на камилата, вълкът и лисицата се карали за нея. Бре скачали гладните побратими, мъчили се да откъснат залче хляб от устата на камилата, ала тя дигнала високо дългия си врат, не дала нито трохичка.

— Ето така, един печели, друг яде — рекла сърдито лисицата и заминала сама към селото.

Умна глава — сто ръце

Късото петле

Една баба имала петленце с къса опашка и затова на подбив всички го викали „късото петле“. Веднъж бабата взела да точи баница. Късото петле, което винаги се въртяло около нея, скочило и клъвнало от баницата. Бабата дигнала точилката и го ударила по главата. Късото петле се разсърдило и тръгнало да ходи при съдия, та да съди бабата. Като вървяло така сърдито, срещнала го Кума-лиса:

— Къде отиваш, късо петленце?

— В съда. Отивам да съдя бабата, защото ме удари с точилката по главата.

Лисицата рекла:

— Вземи ме и мене, късо петленце, ще ти стана свидетел.

Петлето рекло:

— Не може, Кума-лисо, там е далече, ще се измориш.

Лисицата настояла:

— Вземи ме, вземи! Няма да се изморя, аз съм свикнала на ходене.

Тръгнали заедно. Вървели, вървели и лисицата току рекла:

— Стой, късо петленце, изморих се и ще те ям, за да добия сили!

Петленцето крякнало, подхвъркнало и избягало от лисицата. А тя била много изморена и не могла да го стигне, полегнала край пътя да почива. А петлето вървяло само. Не минало много и хоп — насреща Кумчо-Вълчо:

— Къде си тръгнало, късо петленце?

— Остави се, Кумчо-Вълчо, много съм сърдит. Днес моята баба взе да точи баница и аз клъвнах от корите, тя ме удари с точилката по главата, та сега отивам да се жая в съда.

— И аз ще дойда с тебе! — рекъл Кумчо-вълчо. — Път дълъг, може да ти се случи някаква беда, ще дойда да те пая.

— Море, Кумчо-Вълчо, не грижи се! — въздъхнало късото петле. — До съда е много далече, ще се измориш.

— Не се тревожи, петленце! Няма да се изморя, нали знаеш, за вълк умора няма! — рекъл кротко Кумчо-Вълчо и тръгнал след петлето.

Вървели, вървели и наближили една гора. Кумчо-Вълчо рекъл:

— Шири опаш, петленце, ще те ям!

Петленцето разширило опашката, разперило крилцата и взело да подскача, Кумчо-Вълчо след него, петлето подхвърквало, Кумчо-Вълчо подскачал около него, не могъл да го стигне, уморил се и паднал на пътя. А късото петле продължило само пътя си. Както си вървяло замислено, и пред него хоп — изскочила баба Меца:

— Къде така, късо петленце?

— Отивам в съда да се жая от моята баба. Днес клъвнах от баницата, дето правеше, и тя ме удари с точилката по главата.

— Ще дойда с теб, за да не те измамат съдиите! — рекла баба Меца.

— Моля ти се, бабо Мецо, не идвай! — приплакало петлето. — Пътят е много дълъг, ти си стара и ще се измориш.

— Не бери грижа за мен, късо петленце! — засмяла се баба Меца. — Аз съм стара, жилава и издръжлива, за мен умора няма.

Тръгнали заедно. Слънцето припекло силно и баба Меца едва настигала петлето. Вървели, вървели, мечката много се изморила и рекла:

— Шири, петле, опашка да те изям!

Петлето подхвъркнало, баба Меца подрипнала след него, но като не могла да го стигне, препънала се и паднала. Петлето избягало и стигнало до една река. Навело се да пие водица и реката му рекла:

— Петленце, където и да ходиш, ще дойда с тебе, защото ти ми взе от водата.

— Аз отивам в съда, мила рекичке! — рекло петлето. — Баба ме удари с точилката по главата, та ще се желя пред съдията.

Реката хич и не го чула, а тръгнала след него. Вървели, вървели и стигнали едно нагорнище. Реката не могла да тече бързо и рекла:

— Шири, петле, опашката, сега ще те удавя! Петлето разширило опашката, разперило крилцата и хвъркнало към върха, а реката не могла да го стигне. Като застанало на върха — височината, петлето съгледало царския палат. Отишло там и взело да се разхожда пред вратата. Съгледал го царят и рекъл на слугите:

— Какво шета там това късо петле? Я го доведете тук, да го пущите при кокошките.

Слугите хванали петлето и го отнесли при кокошките. Вечерта една лисица се завъртяла около кокошарника, петлето полекичка отворило вратата, тя влязла и удавила всички кокошки. На заранта царските слуги видели, че кокошките са издавени от лисицата и само късото петле се разхождало господарски из кокошарника. Те рекли:

— Хайде да напалим фурната и да изпечем това късо петле!

Напалили фурната и пуснали вътре петлето. То веднага домъкнало реката, дето било я оставило из нагорнището, и тя угасила огъня. Като отворили слугите фурната, що да видят! Петлето се шетало из фурната, а тя била лед студена.

— Ще го затворим в кошарата при конете — рекли слугите — и те ще го сгазят нощес.

Затворили го в кошарата. През нощта петлето повикало вълка, той дошъл и удавил конете. Сутринта отишли царските слуги и що да видят! Конете удавени, а петлето се разхождало из кошарата.

— Трябва да го сложим при пчелите да го ужилят! — закарнали се слугите.

Хванали късото петле и го затворили в пчелина. То повикало баба Меца, а тя, както обича мед, довтасала набързо, обърнала всички кошери, задигнала питите с мед и избягала. А късото петле останало да се разхожда само и гордо из пчелина.

Дошли царските слуги и що да видят! Целият пчелин разсипан. Хванали петлето, завели го в една стая, дали му да кълве жълтици, та дано се задави и да умре. А петлето почнало да кълве жълтиците. Кълвало, кълвало, изкълвало всички жълтици, разширило опашката, разперило крилцата и като хвъркнало — през гори и води, отишло си в къщи и още отдалеч изкукуруигало:

— Кукуруигу–у–у, бабичко–о–о, я вземи сега точилката и ме удари по главата!

Бабата била нещо сърдита, дигнала точилката и го ударила силно по гърба, та петлето изкарало всички жълтици. Бабата погледнала жълтиците и се зачудила. Откъде толкова жълтици е донесло нейното късо петле? Веднага изпратила внучето си при съседите да донесе едно бяло котленце и да премери жълтиците.

— Защо ви е бялото котле, детенце? — попитали съседите.

Детето нищо не им казало и те намазали дъното на котлето с катран, та да разберат какво ще мери бабата. А бабата като премерила жълтиците, дъното на котлето се полепило с няколко жълтици и тя не могла да ги махне, та така върнала бялото котленце — с няколко жълтици на дъното. Съседите я попитали:

— Мари, съседке, откъде толкова жълтици в твоята бедна къща?

— Ох, мари — рекла бабата, — късото петле ги донесе. Качи се на полицата и изкукурига, аз дигнах точилката и го тупнах по гърба доста силно и то; като се напъна, изплюва жълтици.

Съседите веднага хванали едно тяхно петле, турнали го в голяма торба, завързали я за едно дърво и като грабнала стопанката точилката, та бой, била, била, докато я заболели ръцете. Отвързала торбата и що да види? Петлето било пребито от бой и само жълтило изкарвало от устата си. То едва могло да рече „кюк“ и приказката си е дотук.

Ослепената кокошка

Едно петле и една кокошка отишли в планината да събират лешници. Петлето се качило на дървото, късало лешници, чупило ги и яло, а кокошката обикаляла отдолу, подскачала, искала да опита поне един–едничък лешник. А петлето било лакомо, то бързо лапало лешници и хич не се сещало за кокошката. Тя почнала да му се моли:

— А бре, братленце, защо не ми подхвърлиш един лешник, да опитам и аз от неговата сладост? Нали и аз имам душица, и мен нали ми се яде?

— Ето, мари, ето ти, яж, да те видим как ще ядеш лешник!
— рекло петлето и хвърлило един лешник отгоре, ударило
кокошката по едното око и я ослепило.

Кокошката почнала да плаче, да кудкудяка, да вдига врява
до небето. Слязло петлето от дървото да види какво е сторило.
Кокошката се хвърлила върху него и почнала да скубе
перушината му, да го кълве, да проклина. Петлето ѝ
отговорило, скарали се, сбили се, отърваване няма. Най-последно,
уморени и двамата, решили да отидат при съдията, да ги
присъди кой е виновен.

Кокошката рекла:

— Ти, като си съдия, трябва да присъдиш петлето, защото
ми извади окото с един лешник.

Съдията се обърнал към петлето:

— Защо ти, петльо, си извадил окото на кокошката?

— Защото лешникът ми скъса гащите — рекло петлето.

Съдията повикал лешника:

— Ти, лешнико, защо си скъсал гащите на петлето?

Лешникът се изпъчил:

— Защото козата ми изяде шумата.

Съдията се почудил, почудил, па наредил да доведат
козата:

— Защо, козичке, ти си изяла шумата на лешника?

— Избръстих шумата на лешника, защото козарят не ме
пасеше добре и аз ходех гладна.

Повикали и козаря.

— Защо бре, козарю, ти не си пасъл добре козата? —
попитал съдията.

— Мен стопанката да не ме храни по-добре? — попитал
козарят. — Дават ми малко сух хляб, бито сирене и лук, колкото
да не умра гладен.

Съдията наредил да докарат стопанката. Докарали я. Тя погледнала наоколо си — петле, кокошка, коза, лешник и козар. Срещу тях седял съдията и я гледал строго. Подигнала учудено рамене и зачакала какво ще стане сега, защото всички били много разсърдени.

— Ти, стопанке, защо не си давала хубава храна на козаря? — попитал строго съдията.

— Всякога го храня добре — рекла стопанката, — ама днес му дадох сух хляб, защото кучката изяде кваса и не можах да омеся топла погача.

Повикали кучката. Съдията я попитал:

— Защо, кучко, ти си изяла кваса? Знаеш ли каква голяма пакост си направила? Козарят тръгнал гладен, не пасъл добре козата, тя обръстила шумата на лешника, лешникът скъсал гащите на петела, тоя се ядосал и хвърлил един лешник върху кокошката и ѝ изкарал окото.

Кучката завъртяла опашка, облизала се и рекла кротко:

— Бях гладна и затова изядох кваса. Гладът, когато е господар, не се мисли какво се прави.

Съдията нямал какво да каже срещу умните думи на кучката. Всички си отишли кой къде знае, само кокошката с едното око се спъвала, като вървяла из пътя.

Юнак петльо

Веднъж, като отивала на лов в близкото село, Кума-лиса видяла един петел, качил се на високо дърво да кукурига, колкото глас има. Лисицата доближила неусетно до петела, ала като не могла да го достигне, той бил високо на един клон, попитала го:

— Петленце, какво правиш горе?

— Ами пея. Веселя околните — отговорил петльо и уплашено се озърнал.

— Е, стига си пял! — рекла Кума-лиса. — Слез бързо при мене да се помолим на слънцето по-скоро да залезе, че каквато е жега, ще измори всичко в полето.

— Ех, Кума-лисо, нека да попея още малко, да ме послушат. Пък после ще повикам и моите кокошки и малки пиленца да дойдат, та да се молим заедно на слънцето. А с тях ще дойдат и кучетата, защото слънцето много обича тяхната молба.

— А, и кучетата ли ще дойдат? — уплашила се лисицата.

— И кучетата, Кума-лисо, ето ги идват. Я ги виж колко бързат! — изпъчил се петелът и почнал да кукурига.

Кума-лиса се пообърнала и видяла, че право срещу нея върви ловец с две кучета. Тя бързо се мушна в храстите и извикала на петела:

— Петльо, вие почнете да се молите без мене, че имам малко работа и след това ще дойда. Знаеш ли, аз съм свикнала винаги, преди да се помоля на слънцето, да се измия, а сега забравих в бързане и може да разсърдя слънцето.

Като рекла това, Кума-лиса изчезнала, а петльо кукуригал с цяло гърло. Бил горд от това, че сам с ума и силата си победил хитрата Кума-лиса.

Сънят на врабчето

Едно врабче си спало сладко в гнездото, високо под една стряха, без да мисли как ще иззимува и как ще се изхрани. То спяло и сънувало чуден сън: около него един куп пилци в най-светла премяна. Шиите им светели като атлаз, човките им били от злато, а перата им ставали ту зелени, ту червени. Очите им

блестели от хубост като капка роса в ранни зори. Както гледало пилците наоколо си, врабченцето се повдигнало и тежко въздъхнало:

— Сиромах аз! Колко е бедна и сиромашка моята премяна!

Щом изрекло това, и изведнъж му изникнали шарени перца. От радост врабчето заподскачало от клонче на клонче и не могло да се нарадва. То оглеждало своята пъстра премяна и само се учудвало на хубостта ѝ. Но още се ненарадвало, и страшна беда се стоварила на главата му: една змия, както се свила на кълбо, рипнала пред него и за малко да го налапа. Побягнало уплашеното врабче и ето друга беда — един ловец, като го видял толкова хубаво, скочил да го улови. Врабчето се разплакало и занареждало:

— Ох, горкото аз! Напусто се радвах! Ох, да ми е да съм пак с моите сиви простички перца и да съм в гнездото си на мира!

Събудило се врабчето, поогледало се наоколо и като видяло, че е в гнездото си под стряхата, радостно скочило и отлетяло в дола. Скок, скок, скок–подскок, окъпало се в реката. Скок, скок, скок–подскок, намерило си зрънце и запяло: „Чик–чирик, чик–чирик!“

Силното врабче

Едно врабче кацнало на един стар плет и седнало да си нанизва маниста за герданче, В тръните паднало едно мънисто и се изгубило. Врабчето го потърсило, потърсило и като не го намерило, извикало на плета:

— Хей, плето! Наиди ми мънистото, защото иначе ще кажа на огъня да те изгори!

Плетът се засмял:

— Кажи му де!

Врабчето рекло на огъня:

— Хей, огньо, изгори тоя плет!

Огънят отговорил:

— Ами как не! Аз горя големи букови дърва, няма да горя тоя вече изгнил плет от тръни, та да ме бодат.

Врабчето се заканило:

— Аз ще кажа на реката да те угаси!

— Ха речи й де! — засмял се огънят. Врабчето подвикнало на реката:

— Хей, рекичко, ела угаси огъня!

— Ами как не! — рекла реката. — По какви само бели камъчета теча аз, как хубаво ги мия и галя, как само им се радвам, че са такива бели и чисти! Защо да ги оставям тях сега, та да идвам да угасвам огъня и да ме гори и черни? Щом не ми прави пакост и не ме притеснява, няма защо да се залавям с него.

— Аз ще кажа на бивола да те изпие! — извикало врабчето.

— Кажи му де! — засмяла се реката и продължила пътя си.

Врабчето видяло един бивол да пасе, литнало при него, кацнало на рогата му и изчуруликало:

— Биволчо, изпий тая река, моля ти се!

Биволът замахнал с опашката, прогонил една муха от гърба си и рекъл на врабчето:

— Ами как ли няма да я изпия! Сега паса такава хубава зелена тревица и не трябва да пия вода, защото ще ми се подуе коремът.

Разсърдило се врабчето и пак се заканило:

— Да знаеш, биволчо, че ще извикам вълка да те изяде!

— Щом искаш, извикай го! — рекъл биволът и продължил да пасе.

Врабчето потърсило вълка и му извикало:

— Хей, вълчо! Ела изяж този бивол!

— О, защо да го изям? — засмял се вълкът. — Аз ям млади и крехки агънца, тяхното месо е сладко и не ща кисело биволско месо.

— Ще кажа на овчаря да те подгони с кучетата! — зачирикало ядосаното врабче.

Вълкът се засмял страшно, изгледал малкото врабченце с кървави очи и зачакал, а то, каквото било безпомощно и слабичко, едва могло да отлети при овчаря и през сълзи рекло:

— Овчарко, моля ти се, пусни кучетата да разкъсат този вълк!

— Моите кучета ядат тлъста помия, която им правя всяка сутрин, а вечер им давам големи комати хляб. Защо да си къртят сега зъбите с лошото и жилаво вълче месо?

— Аз ще кажа на мишките да ти изгризат торбата с яденето! — разсърдило се врабчето и извикало, колкото му глас държи: — Хей, мишки, елате да изгризете торбата на този овчар!

Мишките се обадили:

— Сега ядем хубава бяла пшеница и не искаме да ръфаме торбата на овчаря, за да не си къртим зъбите.

— Сега ще кажа на котките да ви изядат!

— Щом искаш, кажи им, ако могат да ни намерят, нека ни изядат — присмели се мишките.

— Как ли няма да ви намерят! — сопнало се врабчето и кацнало на един прозорец и изчирикало:

— Котано–писано, идвай да изядеш мишките, те ядат сега пшеницата!

— Ох, не мога точно сега — обадила се котката. — Стопанката пържи за обяд хубави пържолки и аз нямам време да гоня мишките!

— Тогава ще кажа на стопанката да те удари с машата по главата — изчуруликало врабчето и хвъркнало, та кацнало на рамото на стопанката. — Стопанке, я погледни, котката изяде пържолките, дете ги готвиш за децата си за обяд.

Стопанката грабнала машата и ядосано цапнала котката по гърба. Котката подгонила мишките, те пък нападнали торбата на овчаря, той насъскал кучетата да гонят вълка, а вълкът, уплашен, се нахвърлил върху бивола. Биволът настръхнал и побягнал към реката, като видял бистрата и чиста вода, усетил жажда и се навел да пие, реката се уплашила, че ще ѝ изпие водата, и се хвърлила към огъня да го угаси, а огънят, за да избяга, подпалил плета с тръните, те били сухи, пламнали и бързо изгорели. Тогава врабчето намерило изгубеното мънисто, седнало гордо и спокойно и продължило да си ниже герданчето.

Врабчето и чучулигата

Веднъж покрай врабчето преминало едно голямо животно. Врабчето се уплашило и хвъркнало при чучулигата, да се поуспокои малко, и взело да се оплаква:

— Съседке, аз съм много уплашено. Покрай къщата ми мина едно нещо голямо, голямо!

— Е, какво беше? — попитала чучулигата.

— Не видях какво беше, но беше голямо, много голямо!

— Колко голямо? Толкова ли? — и чучулигата се разперила пред врабчето, за да покаже големината на животното.

Врабчето отговорило:

— Не, не, по-голямо, по-голямо беше!

Чучулигата издигнала нагоре крилцата си и пак попитала:

— Е, толкова ли беше?

— А, много голямо, много голямо! — ситнело врабчето.

— Боже, колко ли е било голямо? — зачудила се чучулигата и като подрипнала малко от земята, да покаже колко е било голямо, пак попитала: — Е, да не е толкова?

Врабчето се разсърдило. Доядяло го на глупавата чучулига и извикало:

— Много си ти голяма, та искаш да покажеш ръста на големите животни! — и хвъргнало разсърдено към своето гнездо.

Гъската и патката

Един човек имал една гъска и една патка. Първото утро, когато гъската снесла яйце, стопанинът го взел, сторило му се много голямо и от радост грабнал пълни шепи овес и сипал пред гъската да яде.

Патката, като видяла, че гъската яде овес, спуснала се и тя почнала да кълве. Гъската пък я клъвнала с човката си и не давала патката да се доближи до храната. Така гъската и патката се скарали заради овесените зрънца. Стопанинът, като наблюдавал тоя двубой, взел един прът и ударил патката, та да може гъската сама и на свобода да яде овес.

На патката много ѝ домъчняло, затова попитала:

— Е, защо така, стопанине мой, не даваш аз да кълва овес? Аз нямам ли душа, както гъската, и на мен не ми ли се яде? Нали и аз съм твоя, както гъската? Нима гъската ти снася

червени яйца, та й даваш само на нея да яде, а мен ме гониш да ходя и търся зрънца по браздите, да се жабуркам в калта и тинята, да събирам червеи и да се храня.

— Я мари послушай, сестрице патко — рекла гъската, — аз да ти отговоря вместо стопанина ни. Наистина, аз не снасям червени яйца, ама снасям големи колкото мъжки юмрук. Нищо, че яйцата са ми бели, но всеки ден в гнездото ми има по едно яйце и не съм като тебе, дете снасяш по едно мъничко яйчице, каквото не снася дори и най-малката кокошка. Ти не снасяш яйцето си на гнездо, а ще го изтърсиш из браздите или в тинята и калта. Минават децата, намерят го, скарат се кой по-напред го видял, сбият се, изтъркалят се в калта, изкалят си дрехите и после пък майките им ги бият, че са непослушни и пакостници. Виждаш каква е ползата от тебе и защо стопанинът ни не ти дава да ядеш от овеса, който е донесъл за мене.

— Добре й рече, мари гъско — рекъл стопанинът. — Ама нека си клъвне и тя от зрънцето, защото, макар и да ме мъчи всяка вечер да я търся и всяка сутрин да я изкарвам на паша, нейните яйца ми носят полза.

Свраката и сврачетата

Една сврака измътила пет сврачета. Като попораснали малко, тя взела да ги УЧИ да летят. Летяла тя и всички след нея. Веднъж, като летели, кацнали на една топола, да си отпочинат. Били слаби крилцата на сврачетата, та не могли да летят продължително. Както си стояли на тополата и се радвали на света, минало едно момче, навело се, грабнало един камък и замерило в тополата. За малко щяло да убие малките свраченца. Те литнали заедно с майка си и кацнали на клоните на друга, по-далечна топола.

Като уталожили малко изплашените си сърчица, свраката взела да ги поучава:

— Мили мамини синове и дъщери. Вие вече не сте малки и скоро ще летите сами да си търсите храна. Аз не мога да ви придружавам, та искам да ви кажа да се пазите от човека. Когато сте кацнали някъде, непрекъснато се въртете на всички страни. Щом видите човек да ви приближава, ако се наведе да вземе камък, вие не го чакайте да се изправи, ами веднага литвайте. Само така, като изпреварвате човека, ще можете да живеете.

Сврачетата изчирикали:

— Мамо, ами ако човекът носи камък в пазвата или в джоба си? Тогава ние как ще узнаем, че има опасност за нас? Не е ли по-добре да бягаме още щом видиме да идва човек?

Свраката се зарадвала:

— Ей, хубави и умни мои дечица! Напразно се мъча да ви уча как да се пазите. Ами че аз не се бях досетила, че понякога човек може да носи камък със себе си. Вие по-добре разбрахте това. Сега вече можете сами да летите. Аз ще съм спокойна, защото разбрах, че ще знаете да се пазите.

Врана и рак

Една врана, като хвърчала над някакво езеро, видяла да пълзи рак. Тя се спуснала, грабнала го и после кацнала на една върба и намислила да го яде.

Ракът видял, че работата отива на зло, та рекъл:

— Ах, врано! Аз познавах татко ти и майка ти, какви прочути птици бяха!

— Гря, гря! — изграчила враната със затворени уста. Ракът пак продължил:

— Ех, врано, познавах и сестрите и братята ти. И те бяха добри птици.

— Гря, гря! — изгракала пак враната.

— Но колкото и да бяха добри птици, те не бяха колкото тебе, врано! — нарежда ракът.

— Аха! — изграчила враната колкото можала и изпуснала рака във водата.

Кукувицата и рибата

Събрали се веднъж всички животни и птици да си избират кой е най-добър между тях. Но докато да покажат добрините, най-напред взели да се обвиняват: ти си лош за това, ти за това, ти за друго и така, изкарали се, че всеки има по малко лошевина. И всеки поотделно признавал грешките си, обещава да стане добър. Дошло ред до кукувицата и всички птици извикали:

— Ех, кукувичке, кукувичке! Ти би трябвало най-много да се срамуваш и да не се показваш пред нас.

— Защо? — попитала кукувицата. — Защо да не се показвам? Та нали хората ме обичат, по мен познават кога е дошла пролетта, аз им предсказвам кой колко ще живее. Затова хората ми казват „Бяла Рада“.

— Хората може да те обичат, може да им предсказваш живота, но ти си лоша, защото снасяш яйцата си в чужди гнезда и ние ти мътим пилетата. Не ти ли е мъчно, че никога не си отгледала рожби?

Кукувицата навела засрамено глава и рекла тихо:

— Вярно е, аз снасям яйца в чуждите гнезда, вие мътите моите пиленца. Но защо нищо не казвате за рибата, която изхвърля своите яйца във водата?

— Ти не задявай рибата, кукувичке? — скарала се една стара ластовица, която много кукувичи яйца измътила. — Ние теб съдиме, защото твоите яйца мътим. Ако измътиме рибините яйца, и нея ще съдим като теб. Но ние никога не сме хранили рибините деца, а твоите и затова ти трябва да се срамуваш от нас и да бягаш.

Работният кос

Веднъж повикали коса да реже лозе, а той отговорил:

— Не мога, сега ще си правя гнездо.

След време захванали да окопават лозята и го повикали и той да копае.

— Чакайте, че имам работа. Сега снасям яйца — рекъл косът.

Дошло време да се пръскат лозята, повикали коса да дойде и той да пръска, но отговорил:

— Сега мътя!

— Хайде, Косьо, да идем да връзваме лозето — рекли му след време.

— Точно сега съм измътил и си храня малките.

— Хайде, Косьо, да идем да плевим!

Той рекъл:

— А, още са малки пиленцата ми и не ща да ги оставям самички, да не загинат.

Дошло време и за гроздобер. Работниците тръгнали и на шега подвикнали:

— Хайде, Косьо, да берем гроздето!

Косът веднага отговорил:

— Ей сега ще дойда. Но почакайте да събера децата, че и те да дойдат да берат.

Овцата и кокошката

Една кокошка снесла яйце и закудкудякала:

— Куд-куд-кудкудяк, какво яйце съм снесла! Куд-куд-кудкудяк, какво голямо яйце съм снесла!

Кудкудякала така много време на гнездото, после станала, излязла из двора, пак кудкудякала, отишла на купището, пак крякала до пресилване. Един петел, около когото се събирали кокошките, извикал строго:

— Стига мари, чумо, стига си крякала! Колкото и да ти е голямо яйцето, пак е яйце, не е агне!

Кокошката се разсърдила и си отишла. На другия ден видяла една овца да пасе в ливадата до къщата. До нея подскачали две агънца. Кокошката рекла:

— Хей, Белушо, ти големи ли раждаш агнетата?

— Големи — рекла овцата. — Като родя, едно, то тежи два–три килограма, а сега са по-малки, ама са две и стопанинът е много доволен.

— А когато ги родиш, блееш ли да те чуе стопанинът? — питала, кокошката.

— Защо да блея? — зачудила се овцата. — Стопанинът сам ме намери, вземе агнето, помогне му да забозае, после ме дои и така живеем.

— Ами защо мълчиш, когато си му родила агнета? Ти трябва да блееш, да те чуе цялото село, че имаш агънца! — учила я кокошката.

— Не може така, кокошко! — рекла кротко овцата. — Аз искам, като родя, да мълча, никой да не знае, та да си отгледам рожбите. Ама не може. Стопанинът само това чака. Щом поотрасне агнето, той го продава, та купи нещо за в къщи, или пък го заколи и нрави веселба.

Кокошката се засрамила. Тръгнала и си мислела:

— Е, ти си права, овчице. Теб ти взимат агнето, та пари печелят с него, или пък се хранят. А с едно мое яйце и дете не може да се нахрани. Прав беше и петльо, че ми се скара. Трябва винаги да ходя с петела, да ме учи на ум. Затова много кокошки се събирате около него, а той ни води като стопанин и господар.

Лакомото куче

Едно куче откраднало от една касапница голям кокал. Захапало го и беж да го няма. Добре, ама пътят му минавал през реката. А над реката нямало мост и били турнати две греди напреко, та по тях минавали хора и добитък.

Като минавало по гредите, кучето се огледало във водата. И видяло, че там имало друго куче, но то носело по-голям кокал от неговия. Кучето, като видяло това, завидяло и без да му мисли много, изпуснало своя кокал и се хвърлило да грабне чуждия. Цамбурнало се в реката, ама не намерило нищо, само се измокрило и за малко дете не се удавило. Обърнало се и подирило своя кокал. Но не могло да го намери. Кокалът бил паднал в реката и водата го завлякла.

Полакомило се за по-голям кокал кучето, та останало и без малкия!

Не слушай старо, ами патило

Еленът и сърненцето

Едно стадо сърни излязло по планината да пасе. Най-напред вървял най-старият елен, който знаел всички пътеки, познавал местата, гдето ловците правели примки и капани, или пък копаели трапове.

Той предвождал стадото сърни и оглеждал местата, гдето трябвало да минат.

Еленът избягвал всички опасни пътеки, но не знаел за една нова пътека, край която имало изкопан трап. Това било направено едва предния ден и старият елен още не могъл да узнае за него. И той водел стадото спокойно и сигурно тъкмо по тая пътека и цялото стадо щяло да се улови в този трап.

А едно сърненце, което вървяло най-подир, познало, че пътеката, по която вървят сега, е същата, по която то вървяло вчера само поради незнание и бе паднало в изкопания трап, но бе се спасило по някакво чудо.

То изтърчало напред, настигнало стария елен и рекло:

— Стой, дядко, стой! Не върви по тази пътечка, защото отпреде има голям трап. А ако повървим още малко, ще дойде нов трап със заложени край него примки и капани. Аз ги видях вчера и дори паднах в трапа, но по някакво ЧУДО се спасих.

Еленът се спрял, спряло се и стадото. Не знаел какво да каже, но му било тежко да послуша съвета на малкото сърненце. Какъв ум може да му даде едно вчерашно дете? И от бикоглавство ли, от нещо друго ли, той не рачил да послуша сърненцето и го смъмрал:

— Махни се оттука ти, вчерашно сърненце! Ти ли ще ме учиш? Зная аз где има трапове, примки и капани! — Рекъл и тръгнал напред, а по него и цялото стадо сърни.

Не изминали и десетина крачки, чуло се шум, а след него и рев. Старият елен и няколко сърни с него паднали в трапа, а ловецът излязъл и стрелял след стадото. Сърните успели да избягат живи и здрави, но слушали рева и плача на стария елен и сърните. Те едва дочули съвета:

— Не слушайте само старите, ами и патилите, за да се пазите от беда!

Двете магарета

Един човек имал две магарета, с които работел. Но бил голям бедняк, нямал с какво да изхрани магаретата през зимата и ги продал. Едното продал на един богаташ, а другото на един майстор каменар. Богаташът купил магарето, за да го яха седемгодишното му дете, а пък каменарят, за да товари камъни.

След време двете магарета се срещнали на едно място, зарадвали се, направили живо–здрово, разцелували се и в надпревара се питали:

— Как си ти бре, брате, как поминуваш? Какъв е стопанинът ти? Живееш ли добре при него? Какво работиш?

— От добро по-добро си поминувам, побратиме — рекло магарето, което било купено от богатия човек. — Аз работя само два часа на ден. Господарското дете ходи далече на училище, та аз го нося на гърба си. Дават ми много чисто и хубаво сено, яслите ми всякога са пълни, ечемикът пресят ми го дават. Там, дето лежа, е много чисто: винаги изметено, измито — мед да изсипеш и пак можеш чист да го събереш. Само радост търся, приятелю, всичко ми е наред. А ти как си, как живееш?

— Ох, брате мой — изплакало магарето, дето било купено от каменаря. — Най-напред виж раните ми по гърба, че тогава

ме питай. Пустият лош късмет мой, как се случи да попадна при един каменар, ама милост няма. По цял ден ме товари с камъни и ги мъкна на гърба си. Храни ме само с магарешки тръне и сухи сламки. Едно ми е само радостта. Вечер, като се прибера от работа, свалят ми самара, та мога да се изпърпешкам в прахта, колкото си искам. Само тогава отпочивам.

— Ах, защо не бях на твоето място, побратиме? — въздъхнало другото магаре. — Нека да нося цял ден тежки камъни, но поне веднъж вечер да мога да се изтъркалям на воля в прахта и да се наям тръне и стърнища! Ах, защо ли ме продадох на този богат човек, та да живея така нещастно?

Котката и мишките

Веднъж мишките се събрали да се посъветват, като как да се отърват от котката. Трябвало да измислят нещо, за да не може котката да ги дави. Точно когато мъдрували, дотичал един мишок и извикал:

— Приятели, ей тук, съвсем наблизко, котката е заспала дълбок сън. Какво да й направим.

Мишките помислили, помислили и решили да й вържат един звънец, та като ходи котката, звънецът да звъни и мишките да се крият. Веднага намерили едно звънче, донесли и връвчица и отишли при котката. А тя си спяла сладко, сладко, обтегнала се на слънчице пред вратата на къщата. Гледали я мишките как сладко спи, побутвали се един друг, но никой не посмял да приближи до котката и да й върже звънца. Така си и останала работата. Мишките не могли да измислят нищо срещу силната котка и затова тя ги дави кога и къде сvari.

Котаракът, който искал да става хаджия

Един котарак повикал и събрал всички мишки. Казал им, че е решил да ходи на хаджилък и затова иска да се опрости с тях и да го изпратят на дългия път с добри пожелания. Мишките се събрали, ала никоя не посмяла да се доближи до котарака, да му продума дума. А най-малките мишленца стояли най-накрай и гледали страшния котарак: той имал дълги мустаци, остри зъби и нокти.

Котаракът, като видял, че мишките се страхуват, взел да ги успокоява:

— Мили мои приятели мишки, мили мишленца, стига ни толкова омраза и ненавист. Стига сме враждували помежду си. Хайде да си простим грешките и да се разделим като приятели. Аз отивам на далечен път, решил съм да ставам хаджия и кой знае дали ще се върна! А за да бъде добър и лек пътят ми, трябва да имам праведна душица. Грешил съм само с вас и затова вие ми простете грешките.

Още и неиздумал котаракът, и един стар мишок извикал:

— Около дупката, мишки, около дупката! Както мърдат мустаците на този котарак, не му приляга да става хаджия. Пазете се!

Мишките, като чули думите на най-стария и мъдър измежду тях, шмугнали се бързо в дупките и котаракът останал сам–самичък да гледа след тях и да се чуди. Той се ядосвал на страхливите мишки, че така бързо побягнали и не дочакали острите му нокти.

Таралежът и Слънчовата сватба

Някога си, това било много, много отдавна, слънцето решило да се жени, да си доведе стопанка в къщата, да му отгледа челяд. Поканил слънчо всички животни и зверове на сватбата си и всички се зарадвали, че най-после и слънцето ще се задоми като всички. Само таралежът никъде не се виждал. И тръгнало слънцето да го търси по гори и долища, назъртало и в най-гъстите шубрачки, поглеждало и в дупките, и в хралупите на дърветата. И не щеш ли, тъкмо когато, вече се отчаяло слънцето, че таралежът е потънал вдън земята, съгледал го свит в една дупка да поглежда сърдито към него. Влязло слънцето при таралежа, направило му дълбок поклон и го поканило за сват. А този ядосано се обръщал насам-натам и не искал да погледне слънцето в очите. А то, щастливо и радостно, че ще си има невеста, бързо напуснало таралежовата дупка и отишло в палата си. След някой ден пак минало, ала таралежът изчезнал и слънцето оставило поръка при съседите му: прави каквото прави ежко, в неделя да дойде на сватбата!

Въртял–сукал таралежът, но нямало какво, отишъл в слънчовия палат. Там били събрани всички животни и зверове. Дигнала се радостна глъчка: едни пеели, друг играели, трети се смеели високо — сватба! Наредени били дълги трапези с ядене и пиене, кое от кое по-вкусни, и всички яли с голям апетит. Само таралежът седял навъсен пред масата и облизвал един камък. По едно време слънцето влязло в стаята при сватбарите и изпуснало толкова много топлина, че всички едва не се задушили. Погледнал Слънчо сърдития таралеж, който облизвал камъка, и рекъл:

— Ежко, тебе какво не ти харесва на моите гозби, та ближеш тоя камък? Кажи какво искаш и веднага ще се донесе!

— Нищо не искам, Слънчо! Всичко е много хубаво и вкусно, ала аз реших да се подготвя още отсега за напрежните си дни. Мисля си, ти сега си сам и огряваш цялата земя, от тебе изгарят и треви, и посеви, напуква се земята, умират от жажда и горещина много животни и птици. А утре, когато ти се

народи челяд и тя грейне като тебе, какво ще стане със света? Всичко ще изгори и ще останат само камъните. Затова и аз се уча да ям камъни, когато твоят палат се изпълни с малки слънцета.

Слънцето се замислило дълбоко и излязло, та се затворило в друга стая. Дълго седяло там само, а сватбарите го чакали и се чудели, като каква ще е тази работа, та младоженекът се бави толкова! Тогава скочил един мишок и отишъл, та надзърнал през една дупка в слънчовата стая. Видял го да седи тъжен и замислен с клюмнала глава. Уплашил се мишокът и веднага се върнал, та казал на сватбарите, че младоженекът седи обронил глава и загледан, без да вижда и чува нещо около си.

Не след дълго и слънцето влязло при сватбарите. То било някак си посърнало и пребледняло. Погледнал смълчаните си сватбари и рекъл всички да си разотидат, защото сватба няма да има и слънцето никога няма да се жени.

Разсърдили се всички животни и скокнали да бият таралежа, който наскърбил слънцето. Таралежът успял незабелязано да се скрие в една дупка и другите не могли да го намерят. Когато всички си отишли, таралежът се измъкнал и ниско се поклонил на слънцето, а тоя го благословил да има игли по кожата си, та да го пазят от другите животни. И оттогава таралежът никому не се бои. Щом го нападне някой, той се свива на кълбо и иглите му настръхват. А слънцето грее само и топли целия свят. То не се сърди на таралежа, защото разбрало колко умен и мъдър е той.

Заекът спасител

Един човек отишъл да оре. Видяла го една мечка, отишла на нивата, изяла му воловете и поискала и него да изяде, та му рекла:

— Иди в дола да се умиеш на рекичката, че ще те изям!

Човекът се уплашил. Няколко как да се спаси и отишъл в дола да се мие. Вървял и плачел. Насреща му изскочил заекът и запитал:

— Защо плачеш, чичо?

— Ех, чичовото, не питай, миличко! Голяма беда ми дойде на главата. Мечката изяде воловете ми, сега иска и мен да яде, че ме проводи да се измия, та чист да ме изяде.

Заекът рекъл:

— Не бой се, чичко, аз ще те спася! Иди ми намери две ръжени сламки за пищов, донеси ми и елхови кори за пушка. Аз ще отида хей на оня баир отсреща, ще ти извикам за лов, и ти, както ти дойде по-добре, тъй стори.

Човекът рекъл:

— Хей, зайко, това е празна работа. Можеш ли ти да уплашиш мечката?

Зайко рекъл:

— Ти за това нямай грижа. Намери ми това, дето ти казах, и после моя работа.

Човекът намерил ръжени сламки и елхова кора, заекът се въоръжил, отишъл на баира отсреща и зачакал да се върне човекът. А тоя отишъл при рекичката, измил се хубаво със студена водица и се върнал при мечката. Като го видял, заекът извикал:

— Хей, чичо-о-о, дали няма някакъв лов към тебе?

Мечката попитала човека:

— Какво вика откъм баира?

— Ловджии са, та лов търсят — рекъл човекът. — Питат ме дали няма лов тъдява.

Мечката се уплашила, та му рекла:

— Не казвай, че аз съм тук, че да те не изям.

А заекът пак извикал:

— Хей, чичо—о—о—о, не чуваш ли? Дали няма лов тъдява?

Човекът рекъл:

— Няма, няма—а—а!

Мечката се уплашила още повече, та рекла:

— Човече, скрий ме в този чувал, да ме не видят ловджиите.

Човекът разтворил чувала, тя влязла и той завързал отгоре с едно въже. А Зайо—байо завикал още по-силно:

— Бре—е—е—е, чичо—о—о—о, какво е това черното до тебе?

— Няма нищо—о—о—о. Това е шиникът със семето—о—о! — обадил се човекът.

Заекът пак извикал:

— Чичо—о—о—о, удари го, че да видя дали е шиник.

Човекът грабнал остена и захванал да бие чувала, докато убил мечката.

Така заекът спасил човека с две ръжени сламки и една елхова кора.

Крадливият заек

Още открай време човекът избрал кучето за другар. То било най-вярното животно, което пазело човека от лоши зверове. Затова човекът водел кучето навсякъде със себе си и за да не го болят краката, направил му цървули.

Веднъж, било през лятото, цървулите на кучето били много стегнати, та то седнало край една рекичка, събуло ги и ги потопило във водата, да се разпуснат. Докато си почивало така на сянка, кучето позадрямало. А заекът минал покрай него и

видял цървулите във водата. Погледал ги, почудил се, па току се навел, та ги грабнал, обул ги и взел да се изпъва, да се оглежда, да стъпва гордо. Не могъл да се нарадва зайо на хубавите цървули. През това време кучето се събудило и под око наблюдавало зайчето какво ще направи с цървулите. Зайко подскачал радостно, подскачал и взел да се отдалечава от кучето. Тогава кучето скочило и подгонило заека, за да си вземе цървулите. Дотогава никога кучето не преследвало зайци. А заекът харесал цървулите, решил да не ги връща на кучето и беж да го няма.

Оттогава, та и до днес кучето гони заека, за да си вземе цървулите. Когато се случи да хване заек, кучето не може да си вземе цървулите, защото те са зараснали за заешките крака. Но то гони зайците, защото усеща миризмата на своите цървули, и се ядосва на заека, че е открил най-удобните му обувки.

А горкият заек много пъти се разкайвал за кражбата, която някога направил, защото живее в постоянен страх от кучетата. Но какво да прави, сиромахът, като цървулите тогава били мокри, те зараснали за краката му и дори и малките зайчета се раждат с цървули.

Оттогава кучетата преследват зайците. А заекът съветва другарите си никога да не крадат, защото остават белязани за цял живот.

Глупава заешка главо!

Един заек живеел в гората и никога не слизал в полето. Но омръзнало му в гората и си рекъл:

— Това, моето, живот ли е? Кой как идва в гората, все мене гони, все по мен вика. Всеки ден бягам по долищата пред

кучетата, всеки час сменявам леглото си и шумка да шумне, аз бягам. Ще отида да живея в полето на свобода.

И тръгнал горският заек. Хайде, хайде, та в полето. Ето насреща му един полски заек:

— Къде, побратиме?

— Аз съм от полето. А ти откъде си?

— Аз съм от гората — рекъл горският заек и запитал другия: — Как живеете тук в полето, добре ли си поминувате?

— Както що ни виждаш, добре сме — рекъл полският. — А вие как живеете в гората, с какво се храните?

Горският заек рекъл:

— Ние живеем много лошо в гората. Храним се с листа, гризем корени и най-много пасем една бяла трева, казваме я белешак. А вие тук с какво се храните?

— А, ние ядем по градините. Тук има моркови, зеле, цвекло, боб, грах, леща. Ходим и из полето и там ядем грах, фий, царевица, жито и още много други храни намираме.

Горският заек се пооблизал и замолил полския:

— Хайде, побратиме, ти знаеш тук къде има нещо за храна, та ме заведи да хапна, че съм поогладнял.

— Да те заведа — рекъл полският заек.

Повървели малко и стигнали една нива, засята с грах.

Тъкмо взели да гризат зелен грах, и ето ти пазача, забелязал ги, нагласил пушката и тихичко помамил кучетата. Те погнали двата заека. Полският заек, нали бил свикнал с живота в полето, подскокнал няколко пъти и се сгушил под един трън, та кучетата не го видели и го задминали, па хукнали да гонят горския. А той, сиромашът, нали свикнал на бягане, та бягал, бягал, кучетата го гонили, той бягал, едва успял да стигне гората и да се скрие в храсталаците. Като минало малко време и той поотпочинал, седнал на една полянка в гората и почнал да се бие по главата и сам да си говори: „Защо ти е

грах!“ — и се удари по главата. „Защо ти е боб?!“ — и пак се удари. „Защо ти е зеле! Главо, глупава заешка главо, стой си тук, в гората, и си паси тревица. Защо ти трябва да ходиш в полето и да те гонят кучетата?“

Заекът и биволът

Веднъж биволът и заекът се обзаложили да се надварват: кой по-бързо ще тича. Заекът рекъл:

— Аз по-бързо тичам, ще те изпреваря! Когато се пусна, и вятърът не ме стига!

Биволът го погледнал отвисоко и рекъл твърдо:

— Аз ще те изпреваря!

Обзаложили се и се пуснали да бягат. Биволът изпреварил заека. Заекът ядосан извикал отзад:

— Спри, биволе, земята ще се продъни от твоята тежина!

Биволът, като чул глас зад себе си, обърнал се и спрял да види кой го вика. А заекът точно тогава се засилил, прескочил бивола и беж, изпреварил го. От внезапното извикване биволът се уплашил и оттогава станал тромав, не може да върви бързо, защото все го е страх, че някой, ще му се скара. А освен това не смее и да тича, защото, какъвто е грамаден и тежък, ще продъни земята. Затова биволът си ходи бавно и дори да го бие човек, той никога не си напруга силите. Само когато е силно слънцето, тогава студената вода го оправя.

Лица-прилика

Една мишка решила да жени сина си, ама поискала да вземе снаха по-горна от нея, та да се хвали с роднини. Тръгнала да пита и да разпитва кой е по-горен от нея. Казали й за слънцето. Стегнала се мишката и полека–лека стигнала при слънцето. Рекла му:

— Слънце, знаеш ли защо дойдох при тебе?

— Де да зная! — зачудило се слънцето. — Ще си кажеш сама!

— Казаха ми, че ти си най-горното, а пък аз искам да ти взема дъщерята за снаха, която да прилича на сина ми.

— Аз не съм най-горното — рекло слънцето, — от мен има по-горни.

— Че кое е по-горно от тебе, кажи? — попитала мишката.

— Облакът е по-горен от мене — рекло слънцето. — Аз, когато грея на земята, не мога да премина през него, той ме затуля, затова иди при него.

Мишката отишла при облака. Извикала му:

— Хей, облаче, аз дойдох при тебе по една работа. Искам да оженя сина си за твоята щерка, която много му прилича. Казаха ми, че ти си бил по-голям от слънцето и си го затулвал. Това истина ли е?

— Не — рекъл облакът, — аз не съм по-голям, от мене има по-горно.

— А кое е — Попитала мишката, — та да му искам щерката за снаха?

— Вятърът, който ме разкарва, та не мога да премина средния баир. Той е по-голям и по-горен от мен.

Отишла мишката при вятъра, изказала му мислите си за неговата дъщеря. Послушал я вятърът, па й посочил една долина в планината. Отишла мишката в долината и рекла:

— Долино, дойдох при тебе да ти искам щерката за сина ми. Казаха ми за тебе, че си била най-горна в света. Това истина ли е?

— Присмели ми са се — рекла долината. — От мене има по-горни.

— А можеш ли ми каза, кой е по-горен от тебе? — рекла мишката.

— Реката, която, като придойде, не мога да я удържа.

Мишката отишла при реката, попитала я като най-горна ще ли да даде щерка си за сина ѝ. Реката рекла:

— Аз не съм по-горна от брега си, който не ми дава да се разливам. Иди при него и неговата щерка сватосай.

Много била уморена мишката, ала пак тръгнала. Тя не жалела сили и време да избере снаха от голям род, да прилича на нея и да се гордее, с роднините си. Отишла при брега на реката и рекла:

— Чух, че ти си най-горен от всички в света, дойдох да ми дадеш дъщеря си за жена на моя син.

— Ех, мишке, мишке! Че аз не съм по-горен от къртицата, която ме рови, събаря и никога не ме оставя здрав. Тя е по-горна от мене. Иди при нея.

Вмъкнала се мишката в дупката на къртицата под брега и я питала:

— Къртице, ти ли си най-горна в света?

Поклатила сляпата си глава къртицата и рекла:

— Най-горни са слънцето, облакът, вятърът, долината, реката и брегът, които ми пречат.

— Аз ходих при тях — рекла мишката, — питах ги, а те ми казаха за тебе, та дойдох да искам твоята щерка за сина ми, която хем да прилича на нас, хем да е по-горна.

Къртицата веднага се съгласила:

— Бива, мишке, бива да я дам! Хем често ще ми идва на гости, та да радва къщата ми. Доведи сина си и сватове, та да вдигнем сватба.

Зарадвала се мишката. Направила голяма сватба и оженила сина си за къртичината щерка. Когато младоженците играели сватбарското хоро, мишката погледнала кожуха на снаха си и видяла, че много прилича на кожуха на сина ѝ, та рекла:

— Колко си приличат двамата младоженци! Защо ли толкова се трепах да търся по-горна снаха! Та те двамата са си лика–прилика, като две капки, вода, отдалеч дори не може да ги различи никой: кой е синът ми и коя е снахата! Избрах си снаха хем по-горна, хем лика–прилика.

Видяла да коват вола...

Веднъж една жаба, като подскачала в полето, видяла да пасе вол. Щом го видяла, и тя поискала да стане колкото него голяма. Взела да се надува, да пухти и казала на другарите си:

— Я погледнете, другарки, станах ли голяма колкото вола?

— Не, дружке, не! Много си далече от вола. Той е великан!

Жабата пак почнала да се надува, да пухти още повече и пак питала:

— Дружки, как съм сега? Пораснах ли голяма?

— Все си същата! — рекли другарките ѝ.

Пак се надувала жабата, напъвала се, пухтяла, питала:

— Ами сега?

— Пак си същата, както си беше! — отговаряли другите жаби.

Глупавата жаба се надувала, пъшкала, напрягала се, докато най-сетне се пръснала и умряла.

Мишокът и жабата

Един мишок молил някоя жаба да го пренесе през реката, защото слушал да се говори, че на другия бряг имало много жито. Много пъти се молил мишокът на жабата да му стори това добро, ама жабата била лоша и винаги отказвала.

Веднъж жабата била много налютена нещо и точно тогава дошъл мишокът и пак започнал да я моли. Жабата толкова била разлутена, че намислила да погуби мишока и му рекла:

— Добре де, мишко, иди намери един конец, вържи единия край за твой крак, другия за мой и така ще преплуваме през водата и ти няма да се удавиш.

Зарадвал се мишокът, разтичал се насам-натам, намерил конец, вързал единия си крак, вързал се за жабата и започнали да плуват. Жабата, както плувала, мислела си: „Ама сега ми падна, мишенце, ще ти се разплатя за всички ядове и грижи!“. И като стигнала до средата на реката, намислила да се гмурне към дъното и да удави мишока. Мишокът усетил каква е работата и започнал да се премята, да се дърпа, да се бори с жабата. Точно по това време над реката летял един щъркел. Той видял мишока и жабата, спуснал се бързо и грабнал мишока, а тоя повлякъл и жабата, нали била вързана с конец. Занесъл щъркелът лова в гнездото си, изял най-напред мишока, а след това и жабата. Преди да умре, жабата си помислила: „Не копай гроб другиму, да не паднеш сам в него!“

Бързата работа

Веднъж се събрали, всички животни на веселба. Поканили и мравките, ала те не искали да отидат, защото бързали да работят и да си приготвят зимнина.

Другите животни приготвили богати гозби, наредили трапези на една хубава поляна и седнали да ядат. По време на веселбата ожаднели, били забравили да си вземат вода. Започнали да се сговарят кой най-бързо може да отиде с един бъкел до изворчето и оттам да донесе вода. Като мислели кой най-малко е шетал в приготвяне на гозбите, всички казали, че костенурката почти нищо не е правила. И какво да стори горката костенурка! Нарамила един бъкел и тръгнала към изворчето. Вървяла полекичка, полекичка, така, както винаги си върви.

Стигнала до изворчето, напълнила бъкела с вода и тръгнала към поляната, дето я чакали другите животни. По пътя я срещнали мравките. Те се връщали от работа, уморени и зажаднели. Като срещнали костенурката, попитали я:

— Къде така мари, стринке? Какво носиш?

— Ох, милички, имаме голяма веселба, че ме проводиха да занеса студена водица.

— Мари, стринке, както сме уморени днес от работа, както сме зажаднели, да си добричка и ни дадеш да пийнем по капчица, че няма кога да търсим вода — примолили се мравките.

Костенурката оставила бъкела и мравките идвали една по една да пият. Те пийвали само по една глътка, ама нали били безброй мравки, скоро водата в бъкела се свършила. Грабнала костенурката отново бъкела и пак отишла на изворчето. Тъкмо наляла вода, и ето че тича едно зажадняло магаре, ритнало бъкела, разляло водата и счупило едната дръжка. Костенурката, както можала, напълнила бъкела, хванала го за едната дръжка и полека–лека тръгнала към поляната. Вървяла

и си мислела какво ли ще ѝ направят другите животни, като видят, че бъкелът е само с една дръжка. Както била замислена, тя тихичко се молела дано не я срещне някаква друга беда и да попречи по-скоро да занесе водата. И като стъпвала, без да гледа, тя се препънала в един камък и счупила бъкела. Пребледняла от страх и треперейки, дошла до поляната чак след три години. Когато другите я видели, че иде без бъкел, попитали я:

— Ами какво стори бъкела?

— С бързане работата такава става — рекла костенурката и седнала да си отпочине.

Мравката и волът

Някога мравката била толкова силна, че поискала да вземе ярема от вола, та нея да впрягат в ралото да оре, тя да тегли колата, искала да храни народа наместо вола.

— Не можеш ти да храниш хората — рекъл ѝ волът, — тая работа е оставена за мен.

— Ти не можеш — ядосала се мравката, — защото стопанинът ти все те бode с остена да вървиш и една стъпка не можеш да пристъпиш без домакина си, а аз, каквато съм работна, всичко ще принасям сама.

В това време минал един човек. Волът и мравката рекли да отидат при него и да присъди той кой от двамата трябва да храни света — мравката или волът. Отишли и му разказали за препирнята си. Човекът попитал мравката:

— Кажи ми ти, мравке, ако станеш орач, по колко пъти ще позволяваш на хората да се хранят през деня? Зная, че ти си много работна, но дали ще успееш да надвиеш с храна на хората, които много се плодят.

— В три дни веднъж им позволявам да ядат! — отсякла мравката.

Орачът се обърна към вола:

— А ти, воле, по колко пъти позволяваш да се хранят хората на ден?

— Позволявам им да ядат по три пъти на ден! — рекъл волът. — Аз, макар и да съм тромав и бавен, ще успея да храня всички.

Орачът проклел мравката:

— Отсега нататък все да работиш и никой да не забелязва работата ти, защото искаш хората да гладуват по три дни.

Волът, като чул тая клетва, хвърлил се върху мравката и я настъпил по гърба. А мравката била толкова яка, че копитото на вола се разделило надве. Но и волът с тежината си успял да прищипе гърба на мравката и затова в кръста си тя е толкова слаба и тънка. Дотогава копитата на вола били цели, както са на коня, и затова и досега, като ходи, волът гледа в краката си и напомня на хората, че копитата му са разделени, защото той се е нагърбил да ги храни и те да ядат по три пъти на ден.

Гостолюбивите мравки

През една тежка и студена зима почти всичко замръзнало. Животните се скрили в дупките си, не смеели и носа си да покажат навън. Немало храна: сняг, студ и глад навред покривали земята. Само мравките били добре: къщата им била топла и пълна с храна. Един ден лисицата излязла от дупката си и отишла при мравките. Почукала на вратата:

— Сестрици мили, мравчици, отворете ми. Измръзнах и умирам от глад.

Мравките се скупчили на вратата:

— Не можем да те приберем, Кума-лисо — отговорила най-старата от тях. — Ще ни стъпкаш, ще ни изядеш храницата, дето лятос я събирахме.

Приплакала Кума-лиса:

— Моля ти се, бабо мравке, отвори ми, спаси ме, ще загина! Само ти можеш да ме стоплиш и нахраниш, моля ти се!

Старата мравка поогледала малкото и топло жилище, пък била и с добро сърце, нямало как да остави лисицата да умре в студа и отворила вратата на мравуняка.

Зарадвали се мравките на гостенката. Всяка от тях донесла да сложи по нещо за хапване и нагостили лисицата. Тъкмо тя се постоплила и нахранила, и на вратата пак се почукало:

— Кой е? Кой идва в тоя студен ден? — попитала старата мравка.

— Бабо мравке, аз съм, щурчо! Пусни ме да се стопля, замръзнах. Храна не ти искам. Ще се стопля, ще ви повеселя с песните си и ще си отида.

— Добре, щурчо, щом си сит, ела! — рекла мравката. — Да се стоплиш може, но храна не мога да ти дам, защото моята челяд ще гладува, а добре се е трудила през цялото лято.

Влязъл и щурча и като видял лисицата, уплашил се. Те не се обичали много. Лисицата често му се заканвала с лакомите си очи. Щурчо седнал зад вратата и тихичко се свил. А лисицата, щом го видяла, рекла:

— О, щурчо, добре дошъл! Тъкмо се чудех, като как ще живея тук с тия мълчаливи мравки. Те ни знаят да пеят, ни да свирят, живеят като в гроб. Я извади свирката си, та малко да ни поразвеселиш.

Щурчо нямало какво да прави, извадил тамбурата и засвирил. Лисицата станала да играе хоро. Почнала да подскача и да шета из малката мравешка къща, да тъпче мравчиците, защото те нямало къде да се скрият и да отстъпят място за хоро. Играла Кума-лиса, тъпкала мравките, които я нахранили и й дали подслон, докато избила почти целия мравуняк. А щурчо все свирел и свирел. Не смеел да запре и да си поеме дъх, защото лисицата веднага ще го налапа.

По някое време лисицата се изморила от хорото и седнала да си отпочине, а щурчо тихичко се измъкнал. Лисицата, като се поразвъртяла и огледала тясното жилище, разбрала, че щурчо е избягал, и се спуснала да го гони. Малкото останали живи мравки лежали болни, защото лисицата счупила краката им. Едва се домъкнали до вратата, залостили я здраво и вече не пускали гости.

Оттогава краката на мравките са останали криви — лисицата ги счупила през тази страшна зима, когато отишла при тях за храна и подслон.

Мухата, която орала

Една муха, като летяла, видяла на едно купище много мухи. Кацнала и веднага забелязала, че всички се събрали върху някакво малко парче месо. Тя се опиталата кацне на месото, ама другите не й давали да се доближи.

— Ох, сестрици, пуснете ме да хапна малко, да свестя душата си — рекла мухата. — Цял ден съм била на работа, цял ден съм се борила със земята.

— Какво си работила? — попитала една оса и се пуснала, та поразгонила другите мухи.

— Какво съм работила ли? — отговорила мухата. — Цял ден съм орала и не съм се запрела да почина.

— Е, къде си орала, та да ти видим работата? — попитала осата.

— Орала съм на рога на един вол. Цял ден ме пече слънцето. На вола беше по-лесно: на обяд го изпрегнаха, сложиха му малко сенце да хапне, напоиха го с вода. А аз, горката аз, цял ден не можах крак да подгъна.

— Е, щом си толкова глупава — реклата осата, — ходи да ореш. Я погледни, твоите дружки цял ден се разхождат и си живеят безгрижно.

— Ох, осичке, и аз няма вече да отида да ора — рекла мухата, — ама днес се излъгах и ще го помня, докато съм жива.

Като рекла това, тя се мушнала между другите мухи и забила хоботчето си в парчето месо.